

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.В. ДОКУЧАЄВА**

Кваліфікаційна
наукова праця на
правах рукопису

СЄВІДОВА Ірина Олександрівна

УДК 338.436:635.07

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ
ДО ОПТОВОГО РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ**

**08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

Подається на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ / І. О. Сєвідова /

Науковий
консультант:
**ОЛІЙНИК Таміла
Іванівна**
доктор економічних
наук, професор

Харків – 2018

АНОТАЦІЯ

Сєвідова І.О. Формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, Харків, 2018.

Сформульовано теоретико-методологічні положення наукового забезпечення розробки механізмів стратегічного планування та формування стратегії діяльності аграрних підприємств на оптовому ринку овочевої продукції шляхом формування відповідної стратегії дій. Досліджено вплив процесів глобалізації економічного простору на діяльність підприємств галузі овочівництва та сформульовано теоретико-методологічні положення наукового забезпечення розробки механізмів інтеграції аграрних підприємств України у світовий ринковий простір шляхом формування відповідної стратегії дій. Проаналізовано сучасний стан і визначено особливості розвитку виробництва овочів у світі та в Україні.

Досліджено вплив глобалізації на діяльність аграрних підприємств, які враховують перспективи розвитку експорту вітчизняної овочевої продукції, відповідність світовим тенденціям наявного ресурсного потенціалу, потенційні можливості впровадження інноваційних технологій у процеси виробництва і зберігання виробленої продукції, удосконалення сертифікації усіх ланок технологій вирощування, післязбиральної доробки і логістики овочів за міжнародними стандартами, що у сукупності сприятиме експорту вітчизняних овочів та продукції переробки із них на ринки країн ЄС та світу, сприятиме успішному розвитку аграрного сектора України.

Доведено, що стратегія інтеграції реалізує систему організаційно-економічних заходів ураховуючи суперництво суб'єктів, як у сфері виробництва, так і в сферах розподілу й обміну, розглядається як механізм

цілеспрямованого впливу на економіко-господарську діяльність аграрного підприємства, що визначає онтологічний статус інтеграції, закріплений її методологічними функціями. Визначальним є те, що інтеграція, будучи системоутворюючим компонентом багатьох явищ і процесів, у силу своєї універсальності і поліфункціональності, є елементом одного системного процесу, властивого суб'єкту господарської діяльності, а саме процесу сталого розвитку. Інтеграція визначає загальні критерії розвитку аграрного підприємства як цілісної, відкритої, самоорганізуючої системи.

Доведено, що стратегія інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції є варіативною системою мікроекономічного рівня, виникнення якої зумовлюється не стільки функціональним станом економічних підсистем, які розвинулися в процесі становлення, взаємно відокремлених один від одної і діючих відповідно до існуючих закономірностей розвитку, скільки тим, що вся світова економічна система розвивається відповідно до спільного вектора процесу глобалізації. На практиці це виражається у формуванні методик і побудові схем управлінської, виробничо-господарської, економічної та інших видів діяльності аграрних підприємств з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників впливу економічної глобалізації на господарсько-економічне середовище діяльності аграрного підприємства.

Доведено, що формування інтеграційних процесів розвитку вітчизняних аграрних підприємств, має ґрунтуватися на комплексних перетвореннях з позиції модернізації аграрного виробництва, в переліку складових якої пріоритетними напрямками є залучення в галузь овочівництва фінансово-кредитних ресурсів інвесторів, відновлення втраченого в ході економічних перетворень управління товарними і фінансовими потоками, створення економічного і нормативно-правового базису для поетапного фінансово-економічного оздоровлення підприємств галузі овочівництва, організація переробки виробленої овочевої продукції всередині аграрних підприємств і розвиток мережі реалізації. Реалізація стратегії діяльності аграрних

підприємств, що забезпечується через економічні механізми на основі чіткого визначення завдань у цій сфері, виконання яких покладається на відповідні структури визнана світовою спільнотою як кращий шлях узгодження екологічних, економічних та соціальних складових розвитку. Підвищення інвестиційної привабливості сфери агропромислового виробництва та конкурентного потенціалу окремих аграрних підприємств визначено як передумову впровадження науково-технічних інновацій з урахуванням світового досвіду.

Обґрунтовано характер впливу факторів, що формують факторну множинність господарської діяльності аграрних підприємств, на корисний результат діяльності. Взаємозумовленість і взаємодія цих факторів опосередковується функціонуванням глобального оптового ринку, який представляє собою не лише об'єднання економічних інтересів або договірних відносин, але й складну систему інституційно сформованих господарсько-правових зв'язків між суб'єктами ринкової діяльності.

Удосконалено організаційно-методичні аспекти комплексного оцінювання економічного потенціалу, економічної ефективності функціонування та визначення перспектив діяльності на аграрному ринку виробників, які вирощують овочі у відкритому і закритому ґрунті, на прикладі великих аграрних підприємств Харківського регіону, що базуються на збалансованій сукупності оціночних показників.

Доведено, що подальший розвиток аграрних підприємств України на засадах стратегії інтеграції до оптового ринку можливий у межах певного комплексу методологічних орієнтирів, що розглядаються нами як система концепцій і принципів, положень, способів і методів, які теоретично і практично можуть забезпечувати процес подальшого ефективного функціонування в системі світового господарства, вибір оптимальних варіантів руху і шляхів їх досягнення.

Доведено, що успішність реалізації стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції дозволяє аграрним

підприємствам отримати конкурентні переваги в довгостроковому періоді. Ефективна стратегія зумовлює конкурентоспроможний розвиток аграрних підприємств в умовах глобалізації, та є складним процесом концептуального бачення та практичної реалізації системи конкурентних переваг, який включає стратегічний аналіз, побудову стратегії, планування й організацію її реалізації, регулювання за результатами контролінгу. При цьому визначальна роль повинна належати стратегічному аналізу та стратегічному плануванню, вибору концептуальної моделі реалізації стратегії інтеграції діяльності аграрних підприємств на оптовому ринку овочевої продукції.

Доведено вплив на діяльність аграрних підприємств чинників, які об'єднують систему виробництва овочевої продукції, систему товарно-грошових відносин і механізм функціонування оптового ринку овочевої продукції, потребує обґрунтування взаємозв'язків суб'єктів оптового ринку в економічній системі і передбачає вивчення внутрішнього економічного простору територіальної системи, аналіз просторового розподілу товарних і фінансових потоків, вивчення процесів відтворення матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів економічної зони, аналіз товарно-грошових, фінансово-кредитних та інформаційних зв'язків. Інтеграція аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції є складним процесом і об'єктивно вимагає більш активної участі держави, ніж чим в інших сферах агропромислового комплексу. Необхідно вирішити два головні завдання, перше – забезпечення системи паритету цін, надавши можливість аграрним підприємствам власноруч вирішувати проблему вибору стратегії дій; друге – розробка інституціональних засад регулювання процесу створення аграрними, торговельними та промисловими підприємствами по всьому ланцюжку реалізації овочевої продукції сервісних та інформаційних продуктів.

Удосконалено науково-методичний інструментарій комплексного дослідження економічних умов виробництва овочевої продукції в аграрних підприємствах України, що базується на математичному апараті

функціонального аналізу з використанням методів кореляційно-регресійного аналізу, результативними ознаками якого обрано прогнозування рівнів валового виробництва овочевої продукції на рівні підприємства та регіону. Обґрунтовано степінь впливу досліджуваних факторів на зміну параметрів економічної системи і причинно-наслідкових зв'язків зміни їх параметрів, що сприяє підвищенню якості процесу стратегічного планування діяльності та формування стратегій розвитку аграрних підприємств, виробників овочевої продукції.

Обґрунтовано методику застосування ітераційних алгоритмів для обчислення рівноваг у загальному класі неквадратичних опуклих багатогранників, через комплексне використання чисельних методів на основі відомих розв'язань задач з оптимізації Дж. Неша, з використанням математичного інструментарію некооперативної теорії ігор, що виражається на практиці у формуванні методик і побудові алгоритмів поведінки аграрних підприємств у ринковій діяльності, для врахування в управлінській, виробничо-господарській, економічній та інших видах діяльності.

Визначено методологічні засади знаходження оптимальної стратегії діяльності кожного підприємства, що бере участь у реалізації овочевої продукції на ринку. Обґрунтовано методику застосування ітераційних алгоритмів для обчислення рівноваги в загальному класі неквадратичних опуклих багатогранників, через комплексне використання чисельних методів на основі розв'язання задач по оптимізації.

Ключові слова: аграрне підприємство, конкурентний потенціал, сталий розвиток, економічна ефективність, овочівництво, стратегічне планування, економічна інтеграція, глобалізація, оптовий ринок, овочева продукція.

SUMMARY

Sievidova I.A. Formation of strategy of integration of agrarian enterprises to the wholesale market of vegetable products. - Manuscript.

The Thesis for a degree of Doctor of Economic Sciences in the Specialty 08.00.04 - Economy and management of enterprises (by economic activities). - V. Dokuchaev Kharkiv National Agrarian University, Kharkov, 2018.

Key words: agrarian enterprise, competitive potential, sustainable development, economic efficiency, vegetable growing, strategic planning, economic integration, globalization, wholesale market, vegetable products.

The theoretical and methodological provisions of scientific support for the development of strategic planning mechanisms and the formation of strategies for the activities of agrarian enterprises in the wholesale market of vegetable products are formulated through the formation of an appropriate strategy of action. The influence of the globalization processes of the economic space on the activity of the enterprises of the vegetable-growing industry has been studied, and the theoretical and methodological provisions of scientific support for the development of mechanisms for integrating Ukrainian agrarian enterprises into the world market space have been formulated through the formation of an appropriate strategy for action. The modern condition is analyzed and the features of development of vegetable production in the world and in Ukraine are determined.

The influence of globalization on the activities of agrarian enterprises that take into account the prospects for the development of exports of domestic vegetable products, the correspondence of the world trends of the available resource potential, the potential opportunities for the introduction of innovative technologies in the production and storage of products, the improvement of certification of all segments of growing technologies, post harvest harvesting and vegetable logistics according to international standards , in aggregate will promote the export of domestic vegetables and products from their transfer to the markets of

EU countries and the world, will contribute to the successful development of the agrarian sector of Ukraine.

It is proved that the integration strategy implements the system of organizational and economic measures, taking into account the competitiveness of the subjects both in the production sphere and in the areas of distribution and exchange, is considered as a mechanism of purposeful influence on the economic and economic activity of the agricultural enterprise, determines the ontological status of integration, fixed by its methodological functions. It is decisive that integration, being a system-forming component of many phenomena and processes, by virtue of its universality and polyfunctionality, is an element of one systemic process peculiar to the subject of economic activity, namely, the process of sustainable development. Integration determines the general criteria for the development of an agrarian enterprise as a holistic, open, self-organizing system.

It is proved that the strategy of integrating agrarian enterprises into the wholesale market for vegetable products is a variational system of the microeconomic level, the emergence of which is determined not so much by the functional state of economic subsystems that developed in the process of formation, mutually separated from each other and acting in accordance with the existing patterns of development, , that the entire world economic system develops in accordance with the joint vector of the process of globalization. In practice, this is expressed in the formation of methods and the construction of schemes for management, production, economic, and other types of activity of agricultural enterprises, taking into account the internal and external factors of the influence of economic globalization on the economic and economic environment of the agricultural enterprise.

It is proved that the formation of integration processes for the development of domestic agrarian enterprises should be based on complex transformations from the point of view of modernization of agricultural production, in the list of components of which priority areas are the attraction to the vegetable-growing industry of financial and credit resources of investors, the restoration of the

management of commodity and financial flows lost in the course of economic reforms, the creation of an economic and regulatory basis for a phased financial-economic improvement of enterprises of the industry, organization of processing of produced vegetable products within agrarian enterprises and development of the sales network. The implementation of the strategy for the activities of agrarian enterprises is ensured through economic mechanisms based on a clear definition of tasks in this area, the implementation of which is assigned to the relevant structures is recognized by the world community as the best way to harmonize the environmental, economic and social components of development. Increasing the investment attractiveness of agro-industrial production and the competitive potential of individual agrarian enterprises is defined as a prerequisite for the introduction of scientific and technical innovations taking into account world experience.

The nature of the influence of the factors that form the factor multiplicity of the economic activity of agrarian enterprises on the useful result of activity is justified. The interdependence and interaction of these factors is mediated by the functioning of the global wholesale market, which is not only a combination of economic interests or contractual relations, but also a complex system of institutional economic and legal links between market actors.

The organizational and methodological aspects of the integrated assessment of the economic potential, the economic efficiency of functioning and the determination of the prospects for activity in the agrarian market of producers who grow vegetables in the open and in the closed ground are improved on the example of large agricultural enterprises of the Kharkov region.

It is proved that the further development of Ukrainian agrarian enterprises based on the integration strategy in the wholesale market is possible within a certain set of methodological guidelines that we consider as a system of concepts and principles, provisions, methods and methods that can theoretically and practically provide the process of further effective functioning in the system world economy, the choice of optimal options for movement and ways to achieve them.

It is proved that successful implementation of the strategy of integrating agrarian enterprises into the wholesale market of vegetable products allows agrarian enterprises to obtain competitive advantages in the long-term period. An effective strategy leads to competitive development of agrarian enterprises in the context of globalization and is a complex process of conceptual vision and practical implementation of a competitive advantage system that includes strategic analysis, strategy building, planning and organization of its implementation, regulation by controlling results. At the same time, strategic analysis and strategic planning, the choice of a conceptual model for the implementation of the strategy for integrating the activities of agrarian enterprises in the wholesale market for vegetable products, should play a decisive role.

The influence on the activities of agrarian enterprises of factors that combine the system of agricultural production, the system of commodity-money relations and the mechanism for the functioning of the wholesale market of vegetable products, requires the justification of the interrelations of the wholesale market participants in the economic system and provides for the study of the internal economic space of the territorial system, analysis of the spatial distribution of commodity and financial flows, the study of the processes of reproduction of material, financial, labor and information economy of the economic zone, analysis of commodity-money, financial-credit and information relations. Integration of agrarian enterprises into the wholesale market of vegetable products is a complex process and objectively requires more active participation of the state than in other areas of the agro-industrial complex. It is necessary to solve two main tasks, the first - to ensure the system of price parity, providing an opportunity for agrarian enterprises to independently solve the problem of choosing an action strategy; the second is the development of the institutional framework for regulating the creation of service and information products by the agricultural, commercial and industrial enterprises throughout the chain of sales of vegetable products.

The scientific and methodological tools of a comprehensive study of the economic conditions for the production of vegetable products in agricultural enterprises of Ukraine are improved, based on the mathematical apparatus of functional analysis using the methods of correlation and regression analysis, the results of which were chosen to predict the levels of gross production of vegetable products at the enterprise and regional level. The degree of influence of the factors studied on the changes in the parameters of the economic system and the cause-effect relationships of the changes in their parameters is justified by the enhanced quality of the process of strategic activity planning and the formation of development strategies in agricultural production.

The method of using iterative algorithms for calculating equilibria in the general class of non-quadratic convex polyhedra is proved, through the complex use of numerous methods on the basis of known solutions of optimization problems of J. Nash, using the mathematical tools of noncooperative game theory, is expressed in practice in the formation of techniques and the construction of algorithms for the behavior of agrarian enterprises in market activity, for accounting in management, production, economic, economic and other nosti kinds of action.

The methodological foundations of finding the optimal strategy for the activities of each enterprise participating in the sale of products on the market are determined. The method of applying iterative algorithms for calculating the equilibrium in the general class of non-quadratic convex polyhedra is proved, through the complex use of numerous methods based on solving optimization problems.

Key words: agrarian enterprise, competitive potential, sustainable development, economic efficiency, vegetable growing, strategic planning, economic integration, globalization, wholesale market, vegetable products.

**Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати
дисертації**

Монографії

1. **Сєвідова І.О.**, Олійник Т.І. Овочівництво захищеного ґрунту в контексті забезпечення продовольчої безпеки України. Харків : Майдан, 2012. 232 с.

2. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства: колективна монографія / Лупенко Ю.О., Пугачов М.І., Духницький Б.В., **Сєвідова І.О.** та ін. Київ : НЦЦ «ІАЕ», 2015. 320 с.

3. Sievidova I.O. Economic efficiency of business in the conditions of unstable economy: collective monograph. Taunton, MA, United States of America: Aspekt Publishing of Budget Printing Center. 2015. 332 p.

4. Олійник Т.І., Лещенко Л.О., **Сєвідова І.О.** Формування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки. Харків : Тім Пабліш Груп, 2017. 194 с.

5. Сєвідова І.О. Темпоральна парадигма діяльності овочевих підприємств на ринку. Харків: Тім Пабліш Груп, 2017. 256 с.

Статті у фахових виданнях України з економічних наук

6. Сєвідова І.О. Розвиток зовнішньоторговельних перспектив оптового ринку сільськогосподарської продукції в контексті євроінтеграції. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2013. № 8. С. 143-148.

7. **Сєвідова І.О.**, Олійник Т.І. Оптові ринки: соціоекономічний зміст та засади сталого розвитку. *Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент»*. Суми, 2013. №5(56). С. 8-13.

8. Сєвідова І.О. Вплив якості овочевої продукції на конкурентоспроможність галузі овочівництва. *Вісник ЛНАУ: економіка АПК*. 2013. № 20. С. 302-306.

9. Сєвідова І.О. Теоретичні аспекти розвитку агропромислового виробництва в умовах глобалізації економіки. *Ефективна економіка*. 2016. №11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 17.12.2016).

10. Сєвідова І.О. Функціонування аграрних підприємств України в структурі оптового продовольчого ринку. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 3. С. 284-291.

11. Сєвідова І.О. Сучасні трансформаційні процеси на сільськогосподарському ринку України. *Вісник ЛНАУ: економіка АПК*. 2016. №23(1). С. 14-18.

12. **Сєвідова І.О.**, Лещенко Л.О. Застосування органо-мінеральних добрив як елемент формування прибуткового виробництва овочів. *Економіка розвитку*. 2016. №3. С. 65-71.

13. Сєвідова І.О. Мотивація праці працівників як фактор підвищення ефективності виробництва. *Вісник ХДУ. Серія «Економічні науки»*. 2016. №18. С. 85-88.

14. Сєвідова І.О. Экономический потенциал развития промышленного овощеводства в аграрных предприятия. *Инвестиції: практика та досвід*. 2016. №13. С. 71-74.

15. Сєвідова І.О. Пріоритетні чинники функціонування аграрних підприємств на оптовому ринку. *Ефективна економіка*. 2017. №2 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 10.03.2017).

16. Сєвідова І.О. Інструментальні механізми забезпечення комплексного дослідження економічних умов виробництва овочевої продукції. *Ефективна економіка*. 2017. №7 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 18.08.2017).

17. **Сєвідова І.О.**, Лещенко Л.О. Стан, проблеми та перспективи розвитку овочівництва в Україні. *Инвестиції: практика та досвід*. 2017. №12. С. 28-33.

18. Сєвідова І.О. Державне регулювання галузевого ринку овочевої продукції. *Агросвіт*. 2017. №24. С. 60-66.

19. Сєвідова І.О. Пріоритетні напрями реалізації експортоорієнтованої стратегії аграрними підприємствами. *Економіка та держава*. 2018. №2. С. 46-50.

20. Сєвідова І.О. Аспекти діяльності аграрних підприємств на оптовому ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №2. С. 58-64.

21. Сєвідова І.О. Тенденции развития промышленного овощеводства в аграрных предприятиях. *Ефективна економіка*. 2018. №1 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

22. Сєвідова І.О. Формування стратегії на основі наукових досліджень з використанням інструментарію некооперативної теорії ігор. *Ефективна економіка*. 2018. №3 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 15.04.2018).

23. Сєвідова І.О. Фактори впливу на функціонування оптових ринків овочевої продукції. *Агросвіт*. 2018. №2. С. 28-33.

24. Сєвідова І.О. Реалізація стратегії інтеграції на засадах застосування інструментарію некооперативної теорії ігор. *Ефективна економіка*. 2018. №5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 12.05.2018).

25. Сєвідова І.О. Пріоритетні чинники функціонування аграрних підприємств на оптовому ринку. *Економіка та держава*. 2018. №5. С.

26. Сєвідова І.О. Аналіз стану ринку овочевої продукції в Україні та світі. *Агросвіт*. 2018. №11. С. 12-16.

Статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз та видань інших держав

27. Sievidova I.O., Leschenko L.O. Basic directions of profitable production vegetables. *Modern problems of regional development*. Plovdiv, Bulgaria: Agricultural University - Plovdiv, 2014. pp. 299-302.

28. Sievidova I.O. Conditions and factors of innovation development model of agrarian enterprises. *Economics and management: problems of science and practice*. Nurnberg, Deutschland: Verlag SWG imex GmbH, 2014. pp. 266-271.

29. Sievidova I.O. Organizational-economic bases of activity of agricultural enterprises in a globalized economy. *Scientific journal «ECONOMICS AND FINANCE»*. Series «Socio-Economic Aspects of Economics and Management». Taunton, MA, United States of America: Aspekt Publishing of Budget Printing Center 2015. №1. pp. 240-243.

30. Syevidova I.O. Improvement of agricultural enterppriees activies' elements on sustainable development. *Sustainable development goals of Ukraine*. Sciemcee Publishing, London, UK, 2017. pp. 131-151.

31. Sievidova I.O. Factors affecting the economic management efficiency of agricultural enterprises in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management* (Thomson Reuters Scientific, SciVerse Scopus, Index Copernicus), 15(2-1), pp. 204-211. doi:10.21511/ppm.15(2-1).2017.04

32. **Sievidova I.**, Plygun S. State influence on the mechanisms of production and sale of vegetable products. *Science and innovation*. Montreal, Canada, 2018. С. 102-106.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

33. Sievidova I.O. Prospects for using renewable energy sources for development thermal power complex. *Safety Health and Welfare in Agriculture and in Agro-food Systems : materials of International Conference RAGUSA SHWA 2012 (Ragusa – Italy, September 3-6, 2012)*, 2012. Dil.10. pp. 574.

34. Сєвідова І.О. Підвищення конкурентоспроможності за рахунок впровадження прогресивних екологічно безпечних енергозберігаючих технологій. *Екологізація сталого розвитку і ноосферна перспектива інформаційного суспільства : матеріали підсумк. наук. конф. студ., аспірантів і молодих вчених ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків, 3-5 жовтня 2012 р.)*. 2012. С. 161-162.

35. Сєвідова І.О. Економічне обґрунтування становлення тепличного овочівництва регіону : *матеріали підсумк. наук. конф. проф.-викл. складу,*

аспір. і здобув. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків 22-25 січня 2013 р.). 2013. С. 337-339.

36. **Севидова І.А.**, Waldemar Izdebski, Jacek Skudlarski Современное состояние и тенденции развития оптового рынка сельскохозяйственной продукции. *Науково-методологічні основи підвищення економічної ефективності, інноваційного розвитку та менеджменту аграрного виробництва : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків, 24-25 квітня 2013 р.)*. 2013. С. 381-385.

37. Севідова І.О. Формування і тенденції розвитку гуртового ринку сільськогосподарської продукції. *Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсоощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва і розвитку сільських територій : матеріали Міжнар. наук.-практ. форуму (м. Львів, 18-22 вересня 2013 р.)*. 2013. С. 304-307.

38. Севідова І.О. Современное состояние оптового рынка овощной продукции. *Матеріали підсумк. наук. конф. проф.-викл. складу, аспір. і здобув. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків, 22-25 січня 2014р.)*. 2014. С. 157-158.

39. **Севидова І.А.**, Лещенко Л.А. Перспективы инноваций биометода защиты овощных культур. *Инновационные технологии и технические средства для АПК : материалы Международ. науч.-практ. конф. молодых ученых и специалистов. (г. Воронеж, 27-28 марта 2014 г.)*. 2014. С. 190-197.

40. Севідова І.О. Організаційні аспекти інтеграції аграрних підприємств України у світову ринкову систему. *Сучасні проблеми та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору економіки України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 трав. 2015 р.)*. 2015. С. 424-426.

41. Севидова И.А. Интеграция аграрных предприятий в оптовый рынок как важная составляющая системы контроля качества продукции. *Техническое*

и кадровое обеспечение инновационных технологий в сельском хозяйстве : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Минск, 23-24 октября 2014 г.) : в 2 ч. Ч. 1. 2014. С. 353-355.

42. Сєвідова І.О. Основні напрями формування прибутковості галузі овочівництва. *Економічні, соціальні та екологічні проблеми розвитку агропродовольчої сфери : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 лютого 2016 р.). 2016. С. 255-258.*

43. Сєвідова І.О. Пріоритетні напрями розвитку регіонального овочепродуктового підкомплексу АПК. *Modernization of socio-economic systems: the new economic conditions : materials International scientific conference, Part 2 (Poland, Kielce, September 28, 2016). 2016. С. 138-140.*

44. **Сєвідова І.О.**, Сєвідов В.П. Інновації в тепличному овочівництві в аспекті формування еколого-економічного потенціалу підприємства. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій : матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. форуму, присвяченого пам'яті інженера Ярослава Зайшлого (м. Львів, 20-22 вересня 2017 р.). 2017. С. 135-138.*

45. **Сєвідова І.О.**, Плигун С.В. Ефективний розвиток агропродовольчої сфери: методологічний аспект. *Наукові здобутки на шляху до вдосконалення результативності політики економічного зростання : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 12-13 січня 2018 р.). 2018. С. 73-76.*

ЗМІСТ

ВСТУП	20
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ОПТОВОГО РИНКУ	
1.1. Теоретичні основи діяльності аграрних підприємств в умовах глобалізації.....	33
1.2. Фактори впливу на діяльність аграрних підприємств на оптовому ринку.....	56
1.3. Теоретичні аспекти формування та обґрунтування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції.....	76
Висновки до розділу 1.	93
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ОПТОВОГО РИНКУ	
2.1. Методологічні підходи до діагностики діяльності аграрних підприємств.....	97
2.2. Діагностика впливу зовнішніх факторів на діяльність аграрних підприємств на оптовому ринку овочевої продукції.....	117
2.3. Методологічні основи розробки і реалізації стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку	134
Висновки до розділу 2.	159
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ	
3.1. Аналіз продуктивності й ефективності виробництва овочевої продукції	162
3.2. Ефективність діяльності підприємств овочевого підкомплексу в умовах ринкових відносин	193
3.3. Оцінка та діагностика чинників впливу глобалізаційних процесів на діяльність овочевих підприємств.....	224

3.4. Особливості формування і функціонування ринку овочевої продукції.....	259
Висновки до розділу 3.	295
РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ОПТОВОГО РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	
4.1. Система організаційно-економічних зв'язків аграрних підприємств на оптовому ринку овочевої продукції	298
4.2. Формування конкурентного потенціалу аграрних підприємств.....	316
з врахуванням кон'юнктури на оптовому ринку.....	316
4.3. Оцінка ефективності діяльності аграрних підприємств	338
Висновки до розділу 4.	353
РОЗДІЛ 5. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ОПТОВОГО РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	
5.1. Стратегічні напрями інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції	357
5.2. Інструментальні механізми забезпечення реалізації стратегії інтеграції.....	381
5.3. Формування науково обґрунтованих напрямів реалізації стратегії інтеграції на засадах застосування інструментарію некооперативної теорії ігор	394
Висновки до розділу 5.	415
ВИСНОВКИ.....	417
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	424
ДОДАТКИ	465

ВСТУП

Актуальність теми. Посилення світових глобалізаційних та інтеграційних процесів актуалізує питання вибору місця і ролі агропродовольчої сфери України у світовій економічній системі. З переходом до ринкових відносин проблемою для аграрних підприємств залишається нерозвиненість системи збуту сільськогосподарської продукції та матеріально-технічного постачання, що негативно відбивається на формуванні стабільної цінової ситуації на ринку продовольства та на досягненні прибутковості господарювання аграрних підприємств. Європейським перспективам розвитку овочівництва перешкоджає обмежений доступ до великих оптових ринків сільськогосподарської продукції, відсутність на більшості підприємств повного циклу післязбиральної доробки овочевої продукції, інформаційного і логістичного забезпечення, дієвої системи державного регулювання і стимулювання.

Аналіз формальних норм у сфері розвитку аграрних відносин та трансформаційних змін агропромислового виробництва свідчить про відсутність системної основи й комплексного інституціонального забезпечення функціонування сільськогосподарських ринків, єдиного замкненого циклу збуту овочевої продукції, дієвої державної програми розбудови й розвитку оптових ринків. Існуюча нині інфраструктура вітчизняного оптового ринку овочевої продукції є недосконалою, більшість її елементів знаходяться на початковому етапі розвитку і не можуть у повному обсязі забезпечити ефективний товарообмін та безперебійне надходження товарів до кінцевих споживачів.

Наукова аргументація за сутністю даної проблематики, методи й інструменти управління інтеграційними процесами аграрних підприємств, інструменти впливу на активізацію інтеграційних трансформацій, організаційно-економічні засади формування інфраструктури та інституціонального регулювання функціонування й розвитку оптових ринків

сільськогосподарської продукції не завжди обґрунтовані повною мірою, в окремих випадках – дискусійні, що обмежує можливості вироблення чітких стратегічних орієнтирів розвитку аграрних підприємств та їх інтеграції до оптових ринків овочевої продукції. Враховуючи зазначене нагальною стає потреба в розробці інструментарію стратегічного управління інтеграційними процесами аграрних підприємств на засадах системного підходу до здійснення інтеграційних трансформацій.

Теоретичні та методичні засади формування й функціонування організаційно-економічного механізму світового ринку та розвитку інтеграційних процесів знайшли відображення в наукових працях зарубіжних: С. Брю, Ф. Котлера, Ф. Лассаля, К. Льюїса, К. Макконела, М. Портера, та вітчизняних: П. Гайдуцького, М. Дем'яненка, В. Зіновчука, Ю. Коваленка,

М. Кондратьєва, Б. Пасхавера, В. Юрчишина видатних науковців. Серед вчених, яким належить істотний внесок у формування і розвиток теорії економічної інтеграції, слід відмітити роботи М. Алле, Б. Баласса, В. Бельського, Г. Бородіна, В. Геєця, А. Маршалла, Ф. Махлупа, Л. Лібмана, Г. Мюрдаля, В. Ріпке, Ю. Ростоу, А. Спінеллі, В. Тарасова, Я. Тінбергена, Р. Хасбулатова, Е. Хекшера, Б. Чернякова та інших.

Теоретико-методологічні засади економічних взаємовідносин між підприємствами агропромислового комплексу та методичні аспекти оцінки діяльності аграрних підприємств висвітлені в працях відомих вчених: В. Амбросова, В. Алексійчука, М. Білик, І. Вініченка, В. Грушко, О. Гудзь, Н. Демчук, М. Дем'яненка, І. Кириленка, О. Красноручького, Т. Кучеренко, Ю. Лупенка, В. Месель-Веселяка, Т. Олійник, О. Олійника, В. Писаренка, Г. Савицької, П. Стельмащука, Р. Скупського, О. Терещенка, О. Ульяновченка, В. Федосова, А. Чухна, А. Чупіса, Д. Шияна та інших науковців. Наукові праці В. Андрійчука, Т. Калашнікової, Г. Калетніка, С. Кваші, І. Кириленка, Ю. Коваленка, М. Коденської, М. Корецького, М. Кропивка, І. Кукси, М. Латиніна, Ю. Лопатинського, А. Мазура, М. Маліка, О. Мороз,

В. Муковоза, В. Орла, Т. Осташко, П. Саблука, В. Ситника, М. Федорова, О. Шпикуляка, О. Шпичака присвячені фундаментальному дослідженню питань функціонування аграрних підприємств на ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Відзначаючи цінність результатів досліджень названих вчених і сучасних наукових розробок для теорії й практики стратегічного управління інтеграційними процесами аграрних підприємств та інфраструктурного й інституціонального забезпечення функціонування оптових ринків слід зауважити, що окремі аспекти зазначеної проблеми залишаються недостатньо вивченими й наразі неабиякими актуальними. Більш глибоким дослідженням підлягають методологічні положення формування й методичні підходи до моделювання стратегій інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку сільськогосподарської продукції, рівень інфраструктурної підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції та обґрунтування підходів до формування системної основи й комплексного інституціонального забезпечення їх функціонування. Відтак системне дослідження інструментарію стратегічного управління інтеграційними процесами аграрних підприємств є важливим у теоретичному і практичному аспектах, що й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва «Формування, оцінка та підвищення ефективності використання виробничого потенціалу аграрних підприємств в умовах сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0107U005810; 2011-2016 рр.). У її межах автором виконано дослідження щодо ефективності системної інтеграції підприємств аграрного сектора національної економіки до внутрішнього та зовнішнього оптових ринків й розвинуто напрями впровадження інноваційних технологій в аграрному секторі. Дослідження ринкового потенціалу й моделювання

діяльності підприємств аграрного сектора економіки виконувались згідно з темою науково-дослідної роботи «Формування конкурентоспроможного виробничого потенціалу сільського господарства в умовах реалізації стратегії сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0111U009160; 2010-2015 рр.), де автором розроблено економіко-математичну модель діяльності підприємств аграрного сектора економіки, а також обґрунтовано системний підхід до управління процесом упровадження стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку. Наукові та прикладні аспекти розвитку інтеграційних відносин в аграрному секторі економіки, розробка концептуальних положень подальшого розвитку аграрного сектора України виконані в межах дослідження комплексної теми «Формування конкурентоспроможної діяльності сільськогосподарських товаровиробників в умовах міжнародної інтеграції» (номер державної реєстрації 0116U003886; 2016-2021 рр.).

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у розробці й обґрунтуванні теоретико-методологічних та науково-прикладних засад формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції. Поставлена мета зумовила вибір і необхідність розв'язання таких найважливіших завдань:

– з'ясувати взаємозумовленість процесів системного розвитку, розподілу праці, інтернаціоналізації виробництва, глобалізації економіки, консолідації капіталів, тенденцій світового й специфіки національного агропромислового виробництва і на основі цього розкрити сутність поняття «економічної інтеграції аграрних підприємств»;

– запропонувати інтерпретацію поняття «оптовий ринок сільськогосподарської продукції» з урахуванням системного характеру економічної інтеграції і диференціації форм її втілення;

– систематизувати інтеграційні тенденції світового агропромислового розвитку та ідентифікувати основні напрями організаційно-економічних й інформаційно-інфраструктурних трансформацій оптових ринків

сільськогосподарської продукції;

– визначити теоретико-методологічні особливості формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку;

– виділити синергетичні ефекти інтеграції аграрних підприємств з урахуванням їх сфери формування;

– здійснити методологічне обґрунтування критеріїв оцінки стратегій інтеграції з урахуванням соціально-економічної ефективності та можливості своєчасного внесення коректив до напрямів розвитку інтеграційного формування;

– оцінити сучасний стан розвитку оптового ринку овочевої продукції та ефективність діяльності аграрних підприємств в процесі виробництва й реалізації овочевої продукції;

– надати пропозиції щодо інформаційно-аналітичного забезпечення формування цінової політики підприємства на оптовому ринку овочевої продукції;

– поглибити методологічні та організаційно-управлінські засади розвитку інфраструктури оптового ринку овочевої продукції з виділенням її складових;

– удосконалити методичний підхід до інтегральної оцінки ринкового потенціалу виробників овочевої продукції з урахуванням їх потенційної конкурентоспроможності та ефективності виробництва;

– сформувати пропозиції щодо забезпечення системної основи регулювання й узагальнити методи і форми інституціонального впливу на функціонування й розвиток оптових ринків овочевої продукції;

– розробити методичний підхід сценарного моделювання стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції з урахуванням якісних показників споживання, виробництва, реалізації овочевої продукції, мікро- і макроекономічних детермінант функціонування оптового ринку;

– розвинути методичні підходи до формування й вибору оптимальної

стратегії інтеграції аграрного підприємства до оптового ринку овочевої продукції з використанням методологічного інструментарію теорії ігор.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних аспектів формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження є системний підхід до вивчення проблем формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції, а також синергетичний підхід до пізнання закономірностей економічної інтеграції аграрних підприємств та обґрунтування стратегічних перспектив їх розвитку.

Для досягнення мети дисертаційного дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: *аналіз, синтез, наукова абстракція* (уточнення категоріально-понятійного апарату дослідження); *порівняльний і статистичний аналіз, логічне узагальнення та групування* (визначення методологічної сутності стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції та дослідження чинників впливу на цей процес); *системно-структурний аналіз* (визначення принципів формування і функціонування інфраструктури аграрного ринку та діяльності аграрних підприємств); *структурна декомпозиція* (розподіл функцій і завдань за етапами формування стратегії інтеграції); *кластерний аналіз* (для групування аграрних підприємств за рівнем виробництва овочів та обґрунтування рекомендацій щодо формування стратегій розвитку); *економіко-математичне моделювання* (розробка сценаріїв розвитку оптового ринку овочевої продукції та оцінка економічної діяльності аграрних підприємств в умовах процесів глобалізації аграрного виробництва); *кореляційний та регресійний аналіз* (визначення рівнів попиту та пропозиції овочевої продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі й нормативні акти України, інформаційні та аналітичні матеріали міжнародних економічних організацій; дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, аналітичні огляди Світового банку, Європейського інвестиційного банку та інших міжнародних фінансових організацій; наукові видання з питань вирішення соціально-економічних проблем управління аграрними підприємствами, теорії та практики управління розвитком підприємства, інформаційно-аналітичні матеріали і огляди з проблем стратегічного управління, ринкової економіки у вітчизняних та зарубіжних виданнях, дані річної статистичної і бухгалтерської звітності аграрних підприємств України та Харківської області; публікації у періодичних виданнях, ресурси мережі Internet, особисті дослідження економічної діяльності аграрних підприємств та ринків сільськогосподарської продукції Харківської області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних та практичних засад формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції, зокрема:

вперше:

– розкрито сутність поняття «економічна інтеграція аграрних підприємств» як системо утворюючого процесу взаємодії господарюючих суб'єктів для мінімізації ризиків діяльності, впливу конкуренції, скорочення трансакційних витрат, що здійснюється на принципах: узгодженості дій (підпорядкування встановленим правилам); структурування (поглиблення й посилення існуючих зв'язків); системності (зростання кількості взаємозв'язків в результаті розширення і розвитку); гнучкості (реагування на ринкові коливання); оптимізації (удосконалення структури взаємозв'язків); зростання і розвитку (формування нових елементів); економічної доцільності і зацікавленості (обґрунтованість об'єднання й врахування інтересів

учасників); синергії (формування нових інтегративних властивостей системи);

– обґрунтовано теоретико-методологічні положення формування стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку сільськогосподарської продукції із системним урахуванням часової (етапи формування) й логічної (цілі, методи, способи, інструменти, забезпечення, ефективність) компонент, алгоритмізацією розробки та принципів реалізації інтеграційного формування;

– методичний підхід сценарного моделювання стратегії інтеграції аграрного підприємства, який ґрунтується на економетричному інструментарії та передбачає визначення кількісних і якісних показників виробництва, реалізації, споживання овочевої продукції, врахування мікро- і макроекономічних детермінант функціонування оптового ринку, що сприятиме плануванню, обґрунтованому вибору підприємством сценарію розвитку та його оптимізації;

удосконалено:

– трактування поняття «оптовий ринок сільськогосподарської продукції», яке, на відміну від існуючих визначень, розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів агробізнесу (торгові об'єкти, функціональні й управлінські підприємства та структури), що утворюють єдину систему, яка характеризується різним ступенем відкритості і впорядкування, стійкості, адаптивності, емерджентності, подібності, синергізму;

– обґрунтування синергетичних ефектів інтеграції аграрних підприємств, до яких крім загальновідомих (зростання конкурентних переваг, перерозподіл ризиків, економія на масштабах діяльності, поєднання чи комбінування ресурсів, мінімізація трансакційних витрат, застосування інноваційних розробок) віднесено уніфікацію й стандартизацію логістичних процедур і технологічних процесів, структурну й функціональну адаптивність інтеграційного формування;

– обґрунтування критеріїв оцінки ефективності стратегій інтеграції, до яких, крім загальновідомих (внутрішня ефективність, зовнішня ефективність, загальна ефективність, ринкова ефективність, цільова ефективність) віднесено стратегічну ефективність (маркетинговий, інвестиційно-інноваційний ефект, зниження трансакційних витрат) та операційну ефективність (збільшення доходів, зниження витрат, зростання рентабельності, покращення фінансового стану);

– методологічні та організаційно-управлінські засади розвитку інфраструктури оптового ринку овочевої продукції, принциповою ознакою якої є формування системної основи й комплексного інституціонального забезпечення функціонування за допомогою нормативно-правового забезпечення, формування інтегрованих оптово-роздрібних торгових мереж на базі єдиної логістичної інфраструктури, транспортного й інформаційного забезпечення, взаємодії регіональних і місцевих ринків в єдиному збутовому циклі овочевої продукції;

– методичний підхід до інтегральної оцінки ринкового потенціалу аграрних підприємств, який на відміну від існуючих, передбачає визначення сукупного впливу якісних і кількісних показників господарської діяльності виробників овочевої продукції та оцінки їх конкурентоспроможності;

набули подальшого розвитку:

– систематизація інтеграційних тенденцій і ідентифікація основних напрямів трансформацій оптових ринків сільськогосподарської продукції, серед яких виділено організаційно-економічні (залучення для розвитку стратегічних інвесторів, передпродажна підготовка товарів для роздрібно-ланки, інтеграція оптових ринків з єдиною мережею дистрибуції і логістики, формування інтегрованих оптово-роздрібних торгових систем на базі єдиної логістичної інфраструктури) та інформаційно-інфраструктурних (вбудовування у глобальні логістичні системи; спеціалізація на дистрибутивному й агентському обслуговуванню; поширення логістичного провайдингу й інформаційно-технологічних, експедиторських, термінальних,

експортно-імпортних, фінансових, страхових, сервісних послуг; розвиток інтернет-торгівлі та відповідних розрахунків; організація обміну інформацією, формування комбінованих і рефрижераторних складських комплексів, формування транспортно-розподільчих центрів);

– пропозиції щодо інформаційно-аналітичного забезпечення формування цінової політики підприємства на оптовому ринку овочевої продукції із використанням індексного методу та запровадженням інституційних процедур оперативного моніторингу цінової динаміки;

– теоретико-методологічні обґрунтування і методичний підхід формування й вибору оптимальної стратегії інтеграції аграрного підприємства до оптового ринку овочевої продукції, які ґрунтуються на прикладному інструментарії теорії ігор, моделюванні поведінки виробників на ринку, досягненні рівноваги Неша за різних сценаріїв поведінки конкурентів і обсягів інформації про ринкові умови;

– пропозиції щодо забезпечення цілісності інституціонального регулювання функціонування й розвитку оптових ринків овочевої продукції за допомогою системної взаємодії визначених форм (інфраструктурно-інформаційне, нормативно-правове, кадрове, наукове, організаційне забезпечення, фінансова підтримка) і напрямів регулювання (модернізація податкового законодавства, тарифної політики, підтримка малих форм господарської діяльності, узгодження законодавчих актів щодо діяльності ринків, реалізації державно-приватного партнерства при розбудові ринків, підвищення ролі місцевої влади і місцевих бюджетів в функціонуванні ринків), прямих та непрямих інструментів державного регулювання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення та методичні рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, поглиблюють практику стратегічного управління інтеграційними процесами аграрних підприємств та забезпечують можливість формування ефективних стратегії інтеграції аграрних підприємств до оптового ринку овочевої продукції. Основні теоретичні висновки, викладені в дисертації,

доведено до рівня методичних розробок та конкретних рекомендацій, що використано та впроваджено в практику управління й господарювання.

Результати дослідження схвалено та прийнято до впровадження: Головним управлінням агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації, у частині визначення напрямів реалізації стратегії інтеграції аграрних підприємств з урахуванням потенційних екзогенних ризиків, в основі якої є забезпечення реального пріоритетного розвитку аграрного сектора (довідка 02-02-14-22 від 08 квітня 2018 року); управлінням агропромислового розвитку Чугуївської районної державної адміністрації, у частині дослідження ключових факторів формування конкурентного потенціалу аграрних підприємств, що враховує структурні, виробничі, технологічні, соціальні складові організації процесів виробництва і реалізації на оптовому ринку овочевої продукції (довідка 102/01-05 від 05 березня 2018 року); ПАТ ТМ «Зміївська овочева фабрика», м. Зміїв, у частині підвищення ефективності використання структурних моделей інтеграції до оптового ринку, що надають можливість забезпечити адаптацію до змін, з урахуванням особливостей глобальних економічних трансформацій і тенденцій розвитку аграрної економіки, фінансово-ресурсних та організаційних особливостей, наявного виробничого потенціалу, структури і розмірів виробництва аграрних підприємств (довідка №86/21-01 від 22 березня 2018 р.); ПАТ «Альянс», м. Харків, у частині систематизації напрямів глобалізаційного впливу на діяльність аграрних підприємств, які враховують перспективи розвитку експорту вітчизняної овочевої продукції, відповідність світовим тенденціям використання наявного ресурсного потенціалу та інноваційних технологій у процесах виробництва і зберігання виробленої продукції (довідка № 8 від 15 березня 2018 р.); С(Ф)Г «Дружба» Чугуївського району, у частині розробки пропозицій щодо активізації інвестиційних процесів, а також запропонованої диверсифікації каналів збуту господарства, що передбачає дослідження і впровадження нових, або нетрадиційних каналів збуту овочевої продукції (довідка від 20 грудня 2017

р.); СК «Витязь» Чугуївського району, у частині оптимізації системи збуту виробленої продукції шляхом реорганізації політики ціноутворення, стратегічного аналізу і прогнозування розвитку регіонального ринку сільськогосподарської продукції, визначення тенденцій формування та розвитку ринку овочевої продукції і прогнозування його змін у найближчій перспективі (довідка від 14 листопада 2017 р.).

Основні положення дисертації використовуються у навчальному процесі Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва під час викладання дисциплін: «Економіка підприємства», «Основи ЗЕД», «Управління якістю», «Світове сільське господарство» (довідка № 627/01-24 від 23.04.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням. Наукові положення, розробки, результати, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації викладені лише ті ідеї, положення і розробки, які належать здобувачеві, про що зазначено у бібліографічному описі таких праць. Робота не містить результатів кандидатської дисертації.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження обговорювалися на науково-методичних семінарах, міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, бізнес-форумах і семінарах, зокрема: International Conference RAGUSA SHWA 2012 (Italy, Ragusa, September 3-6, 2012), «Екологізація сталого розвитку і ноосферна перспектива інформаційного суспільства» (м. Харків, 3-5 жовтня 2012 р.), «Науково-методологічні основи підвищення економічної ефективності, інноваційного розвитку та менеджменту аграрного виробництва» (м. Харків, 24-25 квітня 2013 р.), «Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва і розвитку сільських територій» (м. Львів, 18-22 вересня 2013 р.), «Иновационные технологии и технические

средства для АПК» (Росія, м. Воронеж, 27-28 березня 2014 р.), «Сучасні проблеми та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору економіки України» (м. Київ, 14 травня 2015 р.), «Техническое и кадровое обеспечение инновационных технологий в сельском хозяйстве» (Білорусь м. Мінськ, 23-24 жовтня 2014 р.), «Економічні, соціальні та екологічні проблеми розвитку агропродовольчої сфери» (Харків, 19 лютого 2016 р.), «Modernization of socio – economic systems: the new economic conditions» (Poland, Kielce, September 28, 2016), «Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій» (м. Львів, 20-22 вересня 2017 р.), «Наукові здобутки на шляху до вдосконалення результативності політики економічного зростання» (м. Одеса, 12-13 січня 2018 р.), щорічних підсумкових наукових конференціях викладачів, співробітників та аспірантів Харківського Національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва у 2012-2017 рр.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в 45 наукових працях, у тому числі: в п'яти монографіях (з яких одна одноосібна), у 27 наукових статтях (з яких 22 одноосібних), в тому числі, 25 – у наукових фахових виданнях України, 5 – у наукових виданнях інших країн. Загальний обсяг опублікованого матеріалу за темою дисертації, який належить особисто автору – 31,9 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 413 найменувань та додатків. Загальний обсяг дисертації – 511 сторінок тексту, у тому числі обсяг основного тексту 405 сторінок. Дисертація містить 55 таблиць, 56 рисунків та 18 додатків.

12. Баймаханова А.А. Методологические аспекты статистики учета продукции сельского хозяйства / А.А. Баймаханова, А.Ж. Бухарбаева, А.А. Баймаханова // Экономика и современный менеджмент: теория и практика: сб. ст. по матер. XXXVII междунар. науч.практ. конф. № 5(37). – Новосибирск: СибАК, 2014.
13. Бакунов О.О., Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства. Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. – 111 с.
14. Балабанова Л.В., Балабаниц А.В. Маркетинговый аудит системы сбыта : монография. Донецк : ДонГУЭТ, 2003. 189 с.
15. Барсегян А.А. Анализ данных и процессов / А.А. Барсегян, М.С. Куприянов, И.И. Холод, М.Д. Тесс, С.И. Елизаров. – [3-е изд.]. – СПб.: БХВ–Петербург, 2009. — 512 с.
16. Безпалько О.В. Цілі ціноутворення та їх вплив на вибір методу встановлення ціни / О.В. Безпалько, Т.В. Гаврилова, Н.П. Скригун // Економічний простір. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2011. – № 54. – С. 145–150.
17. Білик Р.Р. Інституційні засади та організаційні механізми політики регіонального розвитку: завдання реформ європейського зразка / З.С. Варналій, Р.Р. Білик // Соціально–економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та шляхи активізації : [зб. наук. пр.] ; НАН України, Ін–т регіональних досліджень. – Львів, 2014. – Вип. 3 (107). – С. 3–11.
18. Білорус О. Глобальна неоконвергенція транзитивних, трансформаційних і авангардних соціальноекономічних систем / О. Білорус // Економічна теорія. 2015. № 3. С. 5664.
19. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму: Монографія / О.Г. Білоус. – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.
20. Білоусов О.М. Напрями вдосконалення інфраструктури споживчого ринку овочевої продукції / О.М. Білоусов, О.В. Орленко // Бізнес–навігатор. – 2010. – № 3. – С. 26–31.

21. Блауберг И.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода / И.В. Блауберг, Э.Г. Юдин. — М.: Наука, 1973. — 270 с.
22. Близький Р.С. Аналіз експортно-імпортних обсягів продажу овочів в Україні / Р.С. Близький // Економіка, менеджмент, підприємництво: зб. наук. пр. СНУ ім. В. Даля. — 2014. — № 24(1). — С. 46–52.
23. Бобровицький А. Типологія та класифікація інтеграційних процесів як об'єкт дослідження суспільної географії / А. Бобровицький // Економічна та соціальна географія. 2014. Вип. 2. С. 2132.
24. Боев В.Р. Формирование рынка сельскохозяйственной продукции, продовольствия и материально-технических ресурсов / В.Р. Боев, А.Е. Романов, А.Ф. Серков и др. // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. — 2007.— №22 — С.7–14.
25. Болдачев А.В. Темпоральность и философия абсолютного релятивизма / А.В. Болдачев. — М.: ЛЕНАНД, 2011. — 224 с.
26. Борисов Е.Ф. Основы экономической теории. М.: Новая Волна, 1996, 320 с.
27. Бочан І.О. Глобальна економіка / І.О. Бочан, І.Р. Михасюк. — К. : Знання, 2007. — 403 с.
28. Бояркин М.И. Синтез информационной системы группировки многомерных данных с использованием кластерного анализа: дисс... канд.техн.наук: 05.13.01 / Бояркин М.И. — Самара 2008. — 117 с.
29. Буднікова Ю.В. Дослідження сутності поняття «точка біфуркації» в економіці / Ю.В. Буднікова // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія:Економічні науки. — 2012. — № 4 (62). — С. 6467
30. Бунин М.С. Система регулируемого рынка в овощеводстве Японии / М.С. Бунин // Картофель и овощи. 1992. № 1. С. 12–15.
31. Бурланков С.П. Организационно-экономический механизм управления конкурентоспособностью продукции и услуг в

постпроизводственном периоде / науч. ред. д-р экон. наук Н.П. Макаркин. – Москва: Изд-во «Агропрогресс». – 2003. – 168 с.

32. Буробкин И.Н. Развитие интеграционных процессов в АПК / И.Н. Буробкин, Е.А. Попова // Экономика с.х. и перераб. предприятий. – 2003. – №12. – С. 12–15

33. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / И. Валлерстайн; [пер. с англ.]. – СПб.: Университетская книга, 2001. – 416 с.

34. Валлерстайн И. После либерализма / И. Валлерстайн. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 256 с.

35. Василенко А.В. Менеджмент устойчивого развития предприятий: моногр. / А. . Василенко. – К. : Центр учеб. лит., 2005. – 648 с.

36. Вербицкий І.С. Концептуальні засади стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіону / І.С. Вербицкий // Актуальні проблеми економіки. Науковий економічний журнал. – К., 2007. – № 8. – С.157–165

37. Витанович І. Історія українського кооперативного руху. / І. Витанович. – Нью-Йорк, 1964. – 624 с.

38. Власов В. Підтримка сільгоспвиробників у зарубіжних країнах. Економіка АПК. 2004. № 5. С. 22–26.

39. Волкова В.Н., Денисов А.А. Основы теории систем и системного анализа. СПб.: СПбГТУ, 1999. 512 с.

40. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация. Луганск: Издво Восточно украинского нац. унта, 2000. 315 с.

41. Гайдуцький П.І. Аграрна реформа в Україні / П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко [та ін.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.

42. Гайдуцький П. І. Аграрна реформа в Україні. / Гайдуцький П. І., Саблук П. Т., Луценко Ю. О. та ін. – К. : ННЦІАЕ, 2005. – 424 с.

43. Галецкий В. Глобализация, суверенитет и мондиализм [Электронный ресурс] / В. Галецкий // Центр гуманитарных технологий. – 2006. – Режим доступа до ресурсу: <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/2006/635>.
44. Гальчинська В. До питання стратегії розвитку овочівництва / В. Гальчинська // АгроІнком. – 2012. – № 8–12. – С.12–13.
45. Гатаулин А.М. Экономическая теория: толковый терминологический словарь. – М.: Колос, 1998. – 248 с.
46. Герст П. Сумніви в глобалізації / П. Герст , Г. Томпсон. Пер. з англ. – К.: К.І.С., 2002. – 306 с.
47. Герст П., Томсон Г. Сумніви в глобалізації. Міжнародна економіка і особливості керування / Пер. з англ. К.: К.І.С., 2002. – 306 с.
48. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко, М.О. Гончаренко, В.А. Зленко [та ін.]; кер. авт. кол. і наук. ред. О.Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2001. – 733 с.
49. Глобальний індекс продовольчої безпеки. *The Economist Intelligence Unit*. 2017. URL: <http://foodsecurityindex.eiu.com>.
50. Головченко Г. Еволюція та сутність інтеграції як економічної категорії / Г. Головченко // Економічний вісник НГУ. – 2009. – № 4. – С. 2125.
51. Гончаренко В В. Міжнародні принципи діяльності та унікальність кооперативів як форми господарювання / В.В. Гончаренко // Наукові праці Полтавської Державної аграрної академії. – 2011. – Вип. 3. – Т. 2. Економічні науки. – С. 330–338.
52. Гончаренко В.В. Кредитна кооперація. Форми економічної самопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні / В.В. Гончаренко. – К. : Глобус, 1998. – 330 с.
53. Гончаров В.М., Шашло Н.В. Глобальна конкурентоспроможність України крізь призму міжнародних рейтингів. Науковий вісник ЛНУВМ та БТ ім. Гжицького. 2011. Т. 13, № 1(1). С. 153161.

54. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств : підручник / Ф.В. Горбонос, Г.В. Черевко, Н.Ф. Павленчик, А.О. Павленчик, К.: Знання, 2010. 463 с.
55. Горбонос Ф.В. Кооперація : методологічні і методичні основи : моногр. / Ф.В. Горбонос. ЛДАУ. – Львів, 2003. – 264 с.
56. Горбунов С. Крупные сельскохозяйственные предприятия основа агроэкономики / С. Горбунов, В. Бутырин // АПК: экономика, управление. 2005. №3. С. 5558.
57. Горкіна Л.П. Нова епоха в історії економічної науки. Теорія економічних циклів М.І. Тугана–Барановського // Вісник НАН України. – 1994. – №11–12. – С. 58–67.
58. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. Ст. 144
59. Господарський механізм агропромислового комплексу кризового періоду / Відп. ред. редкол. Б.Й. Пасхавер. – К.: НАН України; Інститут економіки, 2011. – 350 с.
60. Губко М.В., Новиков Д.А. Теория игр в управлении организационными системами. Издание 2-е, перер. и доп. М., 2005. 168с.
61. Гурбич О.С. Теоретичні засади світсистемного аналізу // Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна, «Питання політології». – Харків, 2010. – № 912. – С. 4248
62. Гусаков В.Г. Концепция формирования эффективной системы внешнеэкономической деятельности АПК в условиях глобализации / В.Г. Гусаков, Л. Байгот // Агроэкономика. – 2005. – №1. – С. 5–9.
63. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии / Э. Гуссерль – Москва: Дик, 1999. – Т. 1. – 335 с.
64. Гуторов А.О. Виробнича типізація аграрних підприємств у системі інтеграційних відносин / А.О. Гуторов // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2015. Вип. 162. С. 130138.

65. Дакус А. В., Сімченко Н. О. Економічний розвиток підприємства: сутність та визначення. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених*. 2012. Вип. 6.

66. Данкевич Є.М. Експортний потенціал виробників органічної продукції / Є.М. Данкевич // *Збірник наукових праць Харківського національного аграрного університету (економічні науки)*. – 2015. – № 3. – С. 180–192.

67. Дем'яненко М.Я. Проблемні питання державної політики фінансової підтримки сільського господарства / М.Я. Дем'яненко // *Економіка АПК*. – 2011. – № 7. – С. 6772.

68. Демьяненко В.Н. Сельское хозяйство России и США // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2001. – № 8. – С. 47–58.

69. Державна служба статистики України. Київ. [Електронний ресурс]. 2017. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>

70. Деякі питання продовольчої безпеки: Постанова КМУ від 05.12.2007 № 1379. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-п>

71. Деякі питання продовольчої безпеки: Постанова КМУ від 05.12.2007 № 1379. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-п>

72. Добрунік Т. П. Економічна ефективність аграрних підприємств як основа забезпечення їх сталого розвитку [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.oneu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3610>.

73. Дозорова Т.А. Ценовая политика государства в сельском хозяйстве / Т.А. Дозорова, Е.А. Погодина, Е.А. Тарасов // *Сб. Трудов. Власть, бизнес и крестьянство: механизмы эффективного взаимодействия*. М.: Энциклопедия российских деревень, 2002. – С. 37–38.

74. Дощин С.В. Основні концепції причин циклічного розвитку економіки / С.В. Дощин // *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2012. Вип. 1. С. 1114.

75. Дудар Т.Г. Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи: Монографія / Т.Г. Дудар В.Т. Дудар . – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 246 с.
76. Економічна енциклопедія: у 3х т. / [відп. ред. С.В. Мочерний]. – К.: Видавничий центр “Академія”. – Т.2. – 2001. – 848 с.
77. Запша Г.М. Динаміка споживання продуктів харчування в умовах ринкових трансформацій аграрного сектора / Г.М. Запша // Економіка та держава. – 2015. – № 10. – С. 26–28.
78. Збарський В.К. Конкурентоспроможність високотоварних аграрних підприємств / В.К. Збарський, М.А. Місевич; за ред. професора В.К. Збарського. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 310 с.
79. Збарський В.К., Мацібора В.І., Чалий А.А., Степасюк Л.М., Рогач С.М., Гуцул Т.А., Суліма Н.М. Економіка сільського господарства. За ред. В.К. Збарського і В.І. Мацібори. К., 2015. 312 с.
80. Земельний фонд України станом на 01 січня 2016 р. [Електронний ресурс] / Інфографіка // AgroPortal.ua. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://agroportal.ua/ru/publishing/infografika/gosgeokadastrselkhozzemelvukrainestalomenshe>.
81. Зомбарт В. Собрание сочинений: В 3 т. / В. Зомбарт Спб.: Владимир Даль, 2005 – 3 т.
82. Ищенко С.М. Слияния и поглощение компаний: оценка эффекта синергии / С.М Ищенко. – К. : Науковий світ, 2007. – 95 с.
83. Іванюта С.М. Антикризове управління: навч. посіб. / С.М. Іванюта // М–во освіти і науки України, Державний комітет статистики України, Державна академія статистики, обліку та аудиту, Полтавська філія. — К. : Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
84. Іващенко А.В. Роль і функції держави у формуванні ринкової економіки / А.В. Іващенко // Проблеми науки. – № 6. – 2008. – С. 52–54.
85. Інструкції по обчисленню індексів цін і фізичного обсягу продажу сільськогосподарських продуктів на міських ринках: Наказ міністерства

статистики України від 01 березня 1994 р.№39.

URL:http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/1994/39_1994/39_1994.htm

86. Інтеграція та самоорганізація аграрного бізнесу в умовах децентралізації влади : монографія / [Лупенко Ю. О., Кропивко М. Ф., Малік М. Й. та ін.] ; за ред. М. Ф. Кропивка, В. В. Россохи. – К. : ННЦ ІАЕ, 2015. – 484 с.

87. Історія економіки та економічної думки. Неокейнсіанська теорія циклу [Електронний ресурс] / Е. Хансен. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/19570411/politekonomiya/neokeynsianska_teoriya_tsiklu_hansen.

88. Камінська В.В. Синергетична ідентифікація інтеграції : [монографія] / В.В. Камінська ; за заг. ред. Є.І. Ходаківського. – Житомир, 2012. – 204 с.

89. Карлоф Б. Ділова стратегія: концепція, зміст, символи / пер. з англ. М. : Економіка, 1991. 239 с.

90. Карлофф Б. Деловая стратегия: пер. с англ. М.: Экономика, 1991 239 с.

91. Кваша С.М. Експортний потенціал галузей АПК в умовах формування зони вільної торгівлі з ЄС / С.М. Кваша // Наук. вісн. нац. унту біоресурсів і природокористування України. – 2012. – Вип. 169. – С. 97–102.

92. Кваша С.М., Голомша Н.Є. Конкурентоспроможність вітчизняної овочевої продукції на світовому аграрному ринку. Економіка АПК. 2006. №5. С.99104.

93. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс // Пер. с англ. М., 1978. – 321 с.

94. Кейнс Дж. М. Избранные произведения: Пер.с англ. / Дж. М. Кейнс. М.: Экономика, 1993. 543с.

95. Кейнс Джон Мейнард. Общая теория занятости, процента и денег / Джон Мейнард Кейнс; пер.с англ. Н.Н. Любимов. — М.: Гелиос АРВ, 1999. — 352 с.

96. Келейникова С.В. Методологические основы исследования рынка овощной продукции / С.В. Келейникова, И.И. Фелалеева // Духовнонравственные основы социальноэкономической деятельности потребительской кооперации • тез докл и выступлений на науч.практ. конф. Саранск, 2005. Ч 1. С. 125127

97. Кибиров А.Я. Формирование и развитие рыночных отношений в плодоовощном подкомплексе. : дис. докт. эк. наук : 08.00.05 / Кибиров Алихан Яковлевич – Москва, 1997. – 233 с.

98. Кириленко І.Г. Трансформація соціальноекономічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи / Кириленко І.Г. – К. : ННЦ „Інт аграр. економіки—, 2005. – 452 с.

99. Кирилюк Є.М. Трансформація структури економічних відносин на аграрному ринку України [Електронний ресурс] / Є.М. Кирилюк, А.М. Прощаликіна // Ефективна економіка. — URL:<http://www.economy.nauka.com.ua>.

100. Кібальник Л.О. Еволюція ролі держави у гео економічному просторі / Л.О. Кібальник // Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – № 4 (337). – С. 1322

101. Кіреєва Е.А. Управління регіональною продовольчою безпекою в умовах економічної нестабільності / Г.М. Калетнік, С.В. Козловський, Е.А. Кіреєва, О.Г. Підвальна / монографія. – Вінниця: МеркьюріПоділля, 2015. – 252 с.

102. Клімова І.О. Експортноімпортний потенціал товарів України як показник її конкурентоспроможності на світовому ринку [Електронний ресурс] / І.О. Клімова, А.С. Андрушко. // Економіка. Управління. Інновації. 2015. № 1. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2015_1_18

103. Клиланд Д. Системный анализ и целевое управление / Д. Клиланд, В. Кинг ; Пер. с англ. М.М. Горяинова и А.В. Горбунова ; Под ред. И. М. Верещагина. Москва : Сов. радио, 1974. 278 с.

104. Коваленко М. А. Особливості підходів до організації управління соціальноекономічним розвитком регіонів в умовах біфуркації / М. А. Коваленко, Г. М. Полевик // Бізнеснавігатор. 2012. № 3. С. 114119

105. Коваленко Ю., Охріменко І., Асаула М. та інші. Світовий досвід розвитку державної політики щодо підтримки сільськогосподарського товаровиробника. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: інформ.аналіт. збірник за ред. П. Саблука. 2002. Вип. 5. 647 с.

106. Коваленко Ю.М. Впровадження ефективних механізмів взаємовідносин між учасниками регіонального аграрного ринку (ф`ючерси,іпотека). / Ю.М. Коваленко // Вісник Української академії банківської справи. 2002. № 1. С. 86.

107. Коваленко Ю.М. Особливості аграрних реформ у державах ЦСЄ та в Україні / Ю.М. Коваленко // Економіка України. 2003. № 9. С. 72.

108. Ковальова О.В. Формування системи регулювання розвитку еколого–спрямованого сільськогосподарського виробництва / О.В. Ковальова // Агроінком. – 2008. – № 3/4. – С. 53–58.

109. Колосок С.І. Про підходи до проведення економічного аналізу виробництва продукції на аграрних підприємствах / С.І. Колосок, Н.М. Кравченко // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2014. – № 4. – С. 56–64.

110. Комарницький І.Ф. Структурноінноваційні та інвестиційні пріоритети зміцнення економічної безпеки України [Електронний ресурс] / І.Ф. Комарницький, О.С. Саєнко // Вісник Чернівецького торговельноекономічного інституту. Економічні науки. 2011. Вип. 2(1). С. 180189.

111. Кондратюк В. Інтеграційні процеси: поняття, підходи, закордонний досвід / В. Кондратюк // Збірник наукових праць КНТУ. Економічні науки. – 2007. – № 4. – С. 215–219.

112. Конкурентоспособность предприятия: оценка уровня и направления повышения: монография / под общ. ред. О.Г. Янкового. Одесса: Атлант, 2013. 470 с.

113. Концепція «Державної Програми розвитку органічного виробництва в Україні» Федерації органічного руху України [Електронний ресурс]. – URL:<http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-45-25>.

114. Концепція розвитку овочівництва та переробної галузі, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.10.2011 р. № 1120–р. [Електронний ресурс]. – URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1120-2011-%D1%80>.

115. Корнієнко С.І. Овочевий ринок: реалії та наукові перспективи / С.І. Корнієнко // Овочівництво і баштанництво. – Харків: Інститут овочівництва і баштанництва, 2013. – № 59. – С. 7–22.

116. Коротков Э.М. Исследование систем управления / Э.М. Коротков. – М.: Издательскоконсалтинговая компания «Дека», 2000. 288 с.

117. Косо́вец Г. Можливості адаптації зарубіжного досвіду державного регулювання виробництва овочевої продукції до умов вітчизняного ринку. Ефективна економіка. 2013. №7 URL: <http://ekonomy.nauka.com.ua>

118. Котлер Ф. Маркетинг в третьем тысячелетии: Как создать, завоевать и удержать рынок / пер. с англ. В. А. Гольдича, А. И. Оганесовой; науч. ред. и авт. вступ. ст. Б. А. Соловьев. М.: АСТ, 2001. 271 с.

119. Котов Р.М. Сравнительная характеристика систем государственного регулирования и поддержки сельского хозяйства в зарубежных странах / Р.М. Котов // Сб. науч. тр. НГТУ. – 2007. – №3(49). – С. 113–118.

120. Коуз Р.Фирма, рынок и право / Р. Коуз. Пер. с англ. М.: Новое издательство, 2007. — 224 с.

121. Криворучко В.І. Овочівництво України в умовах перехідної економіки. / В.І. Криворучко, В.М. Скупий –К. ІАЕ, 1999. – 56 с.
122. Кунц Г. Управление. Системный и ситуационный анализ управленческих функций. / Г. Кунц, С. О’Доннел. Т. 1 – М.: Прогресс, 1981. – 495 с.
123. Кучеренко Т. Рынок овощей и бахчевых культур [Электронный ресурс] / Т. Кучеренко // Овощеводство. – 2011. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.ovoshevodstvo.com/journal/browse/201108/article/548>
124. Лавриненко Ю.О. Сільське господарство США: сучасний стан та історичний шлях розвитку / Ю.О. Лавриненко, С.П. Голобородько, О.М. Димов, В. В. Клубук // Зрошуване землеробство. – 2012. – Вип. 57. – С. 294–306.
125. Латинін М.А. Удосконалення механізму державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки України / М.А. Латинін: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-1/doc/2/06.pdf>.
126. Лещенко Л.О., Севідова І.О. Застосування органо-мінеральних добрив як елемент формування прибуткового виробництва овочів. Економіка розвитку. – 2016. – №3 – С. 65-71
127. Логуш Л.В. Правове регулювання реалізації овочевої продукції за комерційним законодавством США. Право України. 2002. № 3. С. 162–166.
128. Лозинська Т. Тенденції розвитку аграрного ринку в контексті державного регулювання / Т. Лозинська, Г. Пасемко // Публічне управління: теорія та практика. – 2011. – № 1(5). – С. 162-168
129. Лузан Ю.Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: монографія / Лузан Ю.Я. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. 472 с.
130. Лукинов И. И. Эволюция экономических систем. / И.И. Лукинов. – М.: Экономика. 2002. – 567 с.

131. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель–Веселяка. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. – 182 с.

132. Мак-Кинси Дж. Введение в теорию игр. М.: Гос. изд-во физ-мат литературы, 1960. - 420 с.

133. Макконел К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконел, С.Л. Брю; пер. с 13го англ. изд. – М. : ИНФРАМ, 2001. – 486с.

134. Макогін З.Я. Комплементарність структури українсько–китайських економічних відносин / З.Я. Макогін // Науково–технічна інформація. – 2012. – № 2. – С. 24–31.

135. Малік М.Й., Орлатий М.К., Федієнко П.М. Інтеграція – як фактор підвищення ефективності реформованих аграрних підприємств. К.: ІАЕ УААН, 2000. 40 с.

136. Малік М.Й. Інститути та інституції у розвитку аграрної сфери економіки / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК. — 2011. — № 7 — С. 169–177

137. Маркс К. Капитал // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – 2е изд. – Т. 3. – М.: Госполитиздат, 1960. – 907 с.

138. Марюта А.Н. Эвристический системный анализ экономики: монографія / А.Н. Марюта, С.А. Смирнов – Днепропетровск: Наука и образование, 2004. – 294 с.

139. Маскон М. Основы менеджмента / М. Маскон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело, 1999. – 800 с.

140. Маслак О. Розвиток ринку овочів / О. Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2016. – № 10. – С. 14–15.

141. Маслак О.І. Особливості оцінювання економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань / О.І. Маслак, О.О. Безручко // Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1 (48). С.121-127

142. Масленникова Н.П. Управление развитием организации. М.: Центр экономики и маркетинга, 2002. 304 с.
143. Медведева Н.А. Организация и функционирование оптовых рынков по торговле плодоовощной продукцией. / Н.А. Медведева. – М.: ВНИИТЭПагропром. – 1994. – 34 с.
144. Медведева Н.А. Управление и контроль качества свежей плодоовощной продукции в зарубежных странах //Агропром. пр–во: опыт, проблемы и тенденции развития. Сер. 1. – 1990. – № 5. – С. 43–51.
145. Мельник Л.Ю. Фактори впливу на прибутковість аграрних підприємств / Л.Ю. Мельник, П.М. Макаренко, Л.Л. Мельник // Економіка АПК. – 2010. – № 5. – С. 79–85.
146. Метеленко Н.Г. Підприємство як інститут національної економіки з погляду системних позицій / Н.Г. Метеленко // Економічний вісник Національного гірничого університету. 2007. № 1. С. 3239.
147. Методика визначення обсягів продажу споживчих товарів населенню за усіма каналами реалізації та обороту роздрібної торгівлі: Наказ Держкомстату України від 14 січня 2005 р.№15.
URL:https://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2006/481/metod.htm
148. Минаева Е.В. Организационноэкономический механизм функционирования холдингов / Е.В. Минаева, А.А. Согомонян // Пищевая промышленность. – 2002. – № 4. – С. 4–6.
149. Минцберг Г. Стратегический процес. Концепции, проблемы, решения / Г. Минцберг, Дж. Куинн, С. Гошал пер. с англ. Под ред.. Ю. Каптуревского. – СПб.: Питер, 2001. – 567 с.
150. Митина И.Ф. Создание рыночной инфраструктуры в районе. / Н.В. Митина, И.Ф. Хицков // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий – 2001.№ 6. – С. 14–16.
151. Міжамериканський банк розвитку [Офіційний вебсайт].
URL:<http://www.iadb.org> (дата звернення: 10.11.2017).

152. Міністерство економіки, торгівлі і промисловості Японії [Електронний ресурс]. – URL:<http://www.meti.go.jp/english/index.html>.

153. Мішин С.І. Інтеграційні механізми реструктуризації аграрних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / Мішин С.І. – Харків, 2015. – 176 с.

154. Мнацаканян М.О. Национализм и глобализм. Национальная жизнь в современном мире / М.О. Мнацаканян. М.: Анкил, 2008. — 408 с.

155. Моргунов А.Т. Развитие экономической интеграции в АПК : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.05 "Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка" / Моргунов А.Т. – Москва, 2001. – 145 с.

156. Мэнеску М. Экономическая кибернетика. М.: Экономика, 1986. – 229 с.

157. Нельсон Р.Р. Эволюционная теория экономических изменений / Р.Р. Нельсон, И.С. Дж. Уинте. Пер. с англ. М., Дело, 2002 536 с.

158. Нестерчук Ю.О. Вертикальна інтеграція у системі стратегічних цілей аграрної політики держави / Ю.О. Нестерчук // Актуальні проблеми економіки АПК: колективна монографія / за ред.. Д.К.Семенди, О.І. Здоровцова. – Умань: «Сочінський». – 2009. – С. 75135

159. Нестерчук Ю.О. Інтеграційні процеси в аграрнопромисловому виробництві: монографія / Ю.О. Нестерчук. – Умань, 2009. – 372 с.

160. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. – М. : Фонд экономической книги «Начала» . – 1997. – 185 с.

161. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт ; пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи, 2000. – 198 с.

162. Ойкен В. Основы национальной экономики: Пер. с нем. — М.: Экономика, 1996. — 351 с.

163. Олійник О.В. Економічний механізм розширеного відтворення в сільському господарстві в умовах циклічності його розвитку. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.

164. Олійник О.В. Теоретико-методологічні засади державного регулювання аграрного ринку. Економіка України, 2005. С. 65-73.

165. Олійник Т.І. Реалізація державної продовольчої політики в сучасних умовах / Т.І. Олійник, І.О. Сєвідова // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Суми, 2013. – №5(56). – С. 8–13.

166. Олійник Т.І. Формування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки: монографія / Т.І. Олійник, Л.О. Лещенко, І.О. Сєвідова. – Х.: Тім Пабліш Груп, 2017. – 194 с.

167. Олійник Т.І., Лещенко Л.О., Сєвідова І.О. Формування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки: монографія. Монографія. – Х.: Тім Пабліш Груп, 2017. – 194 с.

168. Олійник Т.І., Сєвідова І.О. Овочівництво захищеного ґрунту в контексті забезпечення продовольчої безпеки України. Монографія. – Х.: Майдан, – 2012. – 232 с.

169. Олійник Т.І., Сєвідова І.О. Оптові ринки: соціоекономічний зміст та засади сталого розвитку. Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Суми, 2013. – №5(56). – С. 8-13

170. Організаційно–правові засади розвитку аграрного і земельного ринків в Україні / [Семчик В.І., Кулинич П.Ф., Панькова Л.О. та ін.]; за ред. В.І.Семчика. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 264 с.

171. Особливості формування ринкового механізму в умовах глобалізації. В кн.: Становлення ринкового механізму в Україні: теорія та практика. Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Комарницького І.Ф. – Чернівці, 2003. – 216 с.

172. Павленчик Н.Ф. Функціонування елементів інфраструктури на ринку овочевої продукції / Н.Ф. Павленчик, Ф.В. Горбонос, А.О. Павленчик // Шляхи підвищення ефективності використання агроресурсного потенціалу

: матеріали Міжнар. наук.практ. форуму, 2325 верес. 2009 р. – Львів, 2009. – С. 31–39

173. Пантелеймоненко О.А. Становлення кооперації в українському селі: історико–економічні аспекти : монографія / О.А. Пантелеймоненко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2006. – 227 с.

174. ПДВ у 2018 році. Головбух.
URL:<https://www.golovbukh.ua/article/7072pdvu2018rots>

175. Петриков А. Государственная поддержка малого предпринимательства в АПК и сельского развития // АПК: экономика, управление. – 2003. – № 1. – С. 10–13.

176. Писаренко В.В. Впровадження інновацій у виробничу діяльність підприємств агропромислового комплексу України / В.В. Писаренко, Я.А. Безручко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 105. — Харків: ХНТУСГ. – 2010. – С. 5764.

177. Писаренко В.В. Маркетинговое исследование потребителей, розничного и оптового сегмента рынка овощной продукции [Електронний ресурс] / В.В. Писаренко // Електронний журнал Agromage. – Режим доступу до ресурсу: http://agromage.com/stat_id.php?id=325.

178. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

179. Політична економія: Підручник / За ред. Ніколенко Ю.В. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 632 с.

180. Пономаренко О. Системні методи в економіці, менеджменті, бізнесі / О. Пономаренко. – К.: Основи, 1997. – 390 с.

181. Порадник керівникові аграрного підприємства / за ред.: А. П. Гетьмана, В. З. Янчука. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 624 с.

182. Портер М. Конкуренция / пер. с англ. М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. 608 с.

183. Посохов І.М. Проблеми і перспективи державного регулювання цін на продукцію АПК в Україні / І.М. Посохов, В.Г. Штучний // Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Серія : Економічна. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – № 668. – 11 с.

184. Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку: Указ Президента України від 6 червня 2000 р. № 767/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 23. ст. 931.

185. Про схвалення Концепції розвитку овочівництва та переробної галузі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 8062013р. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/767/2000>

186. Проблеми розвитку аграрного виробництва в Україні і перспективні напрями використання аграрного потенціалу держави для підвищення рівня продовольчої безпеки : Аналітична записка. Серпень 2015 р [Електронний ресурс]. – URL:<http://www.niss.gov.ua/catalogue/11>

187. Проблеми трансформації організаційно–правової структури сільського господарства // Проблеми формування ринкової економіки. Спеціальний випуск. Реструктуризація аграрних підприємств і земельна реформа: стан, проблеми, перспективи. Міжвідомчий науковий збірник. – Київ 2000. – с.327.

188. Прокудина Н.В. Правовое регулирование общей аграрной политики в Европейском Союзе: дисс. канд. юр. наук: 12.00.10. М., 2008. 204 с.

189. Резніченко Д.В. Зовнішньоекономічна аграрна політика як фактор підвищення конкурентоспроможності АПК / Д.В. Резніченко. // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії: Економічні науки.. – 2013. – Вип. – 1(6), Т. 2. – С. 258–261.

190. Реформування та розвиток підприємств агропромислового виробництва / [За ред. П. Т. Саблука]. – К. : ІАЕ, 1999. – 532 с.

191. Рикардо Д. Начало политической экономии и налогового обложения / Д. Рикардо // Соч. в 4 т. Т.1. – М. : Госполитиздат, 1955. – 359 с.

192. Робинсон, Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции : Пер. с англ. / Дж. Робинсон; Вступ. ст. и общ. ред. И. М. Осадчей. М. : Прогресс, 1986. 471 с.

193. Родионова О.А. Агропромышленная интеграция: тенденции, механизмы реализации/ ВНИЭТУСХ. – М.: ГУП «Агропресс», 2000. – 171 с.

194. Ромащенко М. Состояние и перспективы развития овощеводства открытого грунта в Украине / М. Ромащенко // Овощеводство. – 2010. – №5. – С. 8 – 11.

195. Рослинництво України. 2010.: [стат.зб.] / Державна служба статистики України / за ред. Ю.М. Остапчука. К., 2011. 99 с.

196. Рослинництво України. 2011.: [стат.зб.] / Державна служба статистики України / за ред. Н.С. Власенко. К., 2012. 108 с.

197. Рослинництво України. 2012.: [стат.зб.] / Державна служба статистики України / за ред. Н.С. Власенко. К., 2013. 180 с.

198. Рослинництво України. 2013.: [стат.зб.] / Державна служба статистики України / за ред. Н.С. Власенко. К., 2014. 180 с.

199. Рослинництво України. 2014.: [стат.зб.] / Державна служба статистики України / відп. за вип. О.М. Прокопенко. –К., 2015. 180 с.

200. Рослинництво України. 2015.: [стат.зб.] Державна служба статистики України / відп. за вип. О.М. Прокопенко. К: 2016. 180 с.

201. Рослинництво України. 2016.: [стат.зб.] Державна служба статистики України / відп. за вип. О.М. Прокопенко. К: 2017. 166 с.

202. Румянцева Е.Е. Пути достижения продовольственной безопасности Союзного государства и СНГ (Механизм согласования аграрной политики государственных участников): монография / Е.Е. Румянцева. Минск : АрмитаМаркетинг: Менеджмент, 2001. 336 с.

203. Русскова Е.Г. Инфраструктура рыночной экономики: методология системного исследования / Е.Г. Русскова. – Волгоград: Волгоградское научное издательство, 2006. – С. 17–45.

204. Ручкін О.В. Рівень споживання та сегменти ринків овочів / О.В. Ручкін, А.М. Рудь // Економіка АПК. – № 11. – 2002. – 98 с.
205. Рысикова И.В. Маркетинговый подход в системе управления сбытом продукции в сельскохозяйственных организациях / И.В. Рысикова, А.Н. Калашник // Вестник БУКЭП. 2011. №3 (39). С. 283289
206. Рюстов А. Между капитализмом и социализмом / А. Рюстов. // Концепция хозяйственного порядка. Учение ордолиберализма. М.: ЭКО. – 1997. – 323 с.
207. Рябінін Є. Процеси інтеграції у ХХ столітті: основні концепції їх вивчення. *Політичний менеджмент*, 2006. №5. С. 122-130.
208. С.Фишер, Р.Дорньуш, Р.Шмалензи Экономика: Пер. с англ. Москва. Дело. 2002. 864 с.
209. Chow P.C.Y. (1987). Causality between export growth and industrial development: Empirical evi-dence from the NICs. *Journal of Development Economics*, 26: 55–63.
210. Саблук П. Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави / П.Т. Саблук // Економіка АПК : Міжнародний науково– виробничий журнал. – К.: 2005. – №11. – С. 4–12.
211. Садовский В.Н. Основания общей теории систем / В.Н. Садовский. М., 1974. 280 с.
212. Самуэльсон П. Экономика: Пер. с англ: 16 изд. / П. Самуэльсон, В. Нордхаус. М.: Издательский дом "Вильямс". 688 с.
213. Сахно А.А. Деретуляція ринків як основа мотивації рушійних сил гіперконкуренції / А.А. Сахно // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 6(3). С. 120123.
214. Севидова И.А., Waldemar Izdebski, Jacek Skudlarski Современное состояние и тенденции развития оптового рынка сельскохозяйственной продукции. *Науково-методологічні основи підвищення економічної ефективності, інноваційного розвитку та менеджменту аграрного*

виробництва : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків, 24-25 квітня 2013 р.). 2013.

215. Семенова Н.Н. Финансирование сельскохозяйственного производства в контексте обеспечения продовольственной безопасности / Н.Н. Семенова, Е.О. Князькина // Финансы и Кредит. 2012. №4 (484). С. 6268

216. Сєвідова І.О. Conditions and factors of innovation development model of agrarian enterprises. Economics and management: problems of science and practice. – Nurnberg, Deutschland: Verlag SWG imex GmbH, 2014. – С. 266-271

217. Сєвідова І.О. Economic Efficiency of business in the conditions of unstable economy : collective monograph. Collective monograph – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA, United States of Amerika, 2015.- P. 332

218. Сєвідова І.О. Factors affecting the economic management efficiency of agricultural enterprises in Ukraine. Problems and Perspectives in Management (open-access), 15(2-1), 204-211. doi:10.21511/ppm.15(2-1).2017.04

219. Сєвідова І.О. Organizational-economic bases of activity of agricultural enterprises in a globalized economy. Scientific journal «ECONOMICS AND FINANCE». Series «Socio-Economic Aspects of Economics and Management». – 2015. – №1. – С. 240-243

220. Сєвідова І.О. Аспекти діяльності аграрних підприємств на оптовому ринку. Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – №2 – С. 58-64

221. Сєвідова І.О. Вплив якості овочевої продукції на конкурентоспроможність галузі овочівництва. Вісник ЛНАУ: економіка АПК. – 2013. – № 20. – С. 302-306

222. Сєвідова І.О. Державне регулювання галузевого ринку овочевої продукції. Агросвіт, 2017. №24. С. 60-66.

223. Сєвідова І.О. Економічне обґрунтування становлення тепличного овочівництва регіону : *матеріали підсумк. наук. конф. проф.-викл. складу, аспір. і здобув. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків 22-25 січня 2013 р.)*. 2013.

224. Сєвідова І.О. Мотивація праці працівників як фактор підвищення ефективності виробництва. Вісник ХДУ. Серія «Економічні науки». – 2016. – №18 – С. 85-88

225. Сєвідова І.О. Організаційні аспекти інтеграції аграрних підприємств України у світову ринкову систему. *Сучасні проблеми та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору економіки України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 трав. 2015 р.)*. 2015. С. 424-426.

226. Сєвідова І.О. Організаційні аспекти інтеграції аграрних підприємств України у світову ринкову систему. Сучасні проблеми та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору економіки України: матеріали між нар. наук.-практ. конф., 14 трав. 2015 р. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2015. – С. 424-426

227. Сєвідова І.О. Основні напрями формування прибутковості галузі овочівництва. *Економічні, соціальні та екологічні проблеми розвитку агропродовольчої сфери : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 лютого 2016 р.)*. 2016. С. 255-258.

228. Сєвідова І.О. Основні напрями формування прибутковості галузі овочівництва. Економічні, соціальні та екологічні проблеми розвитку агропродовольчої сфери: матеріали між нар. наук.-практ. конф. – Х.: Діса плюс, 2016. – С. 255-258

229. Сєвідова І.О. Перспективи використання поновлюваних джерел енергії для розвитку теплоенергетичного комплексу / *Materials of International Conference RAGUSA SHWA 2012, September 3-6, 2012, Ragusa – Italy “Safety Health and Welfare in Agriculture and in Agro-food Systems ”*, 2012. – Dil. 10. – P. 574

230. Сєвідова І.О. Підвищення конкурентоспроможності за рахунок впровадження прогресивних екологічно безпечних енергозберігаючих технологій / Матеріали підсумк. наук. конф. студ., аспірантів і молодих вчених [«Екологізація сталого розвитку і ноосферна перспектива інформаційного суспільства»] ХНАУ ім. В.В.Докучаєва, 3-5 жовтня 2012 р. – Х., 2012. – С. 161-162

231. Сєвідова І.О. Підвищення конкурентоспроможності за рахунок впровадження прогресивних екологічно безпечних енергозберігаючих технологій. *Екологізація сталого розвитку і ноосферна перспектива інформаційного суспільства : матеріали підсумк. наук. конф. студ., аспірантів і молодих вчених ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків, 3-5 жовтня 2012 р.).* 2012. С. 161-162.

232. Сєвідова І.О. Пріоритетні напрями реалізації експортоорієнтованої стратегії аграрними підприємствами. *Економіка та держава*, 2018. № 2. С. 46-49

233. Сєвідова І.О. Пріоритетні напрями розвитку регіонального овочепродуктового під комплексу АПК. *Modernization of socio – economic systems:the new economic conditions:international scientific conference, Part 2, September 28, 2016. Kielce, Poland: Baltija Publishing. P. 138-140*

234. Сєвідова І.О. Пріоритетні напрями розвитку регіонального овочепродуктового підкомплексу АПК. *Modernization of socio-economic systems: the new economic conditions : mateirals International scientific conference, Part 2 (Poland, Kielce, September 28, 2016).* 2016. P. 138-140.

235. Сєвідова І.О. Розвиток зовнішньоторгівельних перспективоного ринку овочевої продукції в контексті євроінтеграції. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки».* – 2013. – № 8. – С. 143-148

236. Сєвідова І.О. Современное состояние оптового рынка овощной продукции. Матер. підсумк. наук. конф. проф.-викл. складу, аспір. і здобув. ХНАУ імені В.В. Докучаєва, 22-25 січня 2014р. – Х., 2014.

237. Сєвідова І.О. Современное состояние оптового рынка овощной продукции. *Матеріали підсумк. наук. конф. проф.-викл. складу, аспір. і здобув. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків, 22-25 січня 2014р.).* 2014.

238. Сєвідова І.О. Сучасні трансформаційні процеси на сільськогосподарському ринку України. *Вісник ЛНАУ: економіка АПК.* – 2016. – № 23(1). – С. 14-18

239. Сєвідова І.О. Темпоральна парадигма діяльності овочевих підприємств на ринку. *Монографія.* – Х.: Тім Пабліш Груп, 2017. – 256 с.

240. Сєвідова І.О. Теоретичні аспекти розвитку агропромислового виробництва в умовах глобалізації економіки. *Ефективна економіка.* – 2016. - №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>

241. Сєвідова І.О. Фактори впливу на функціонування оптових ринків овочевої продукції. *Агросвіт.* 2018. №2. С. 28-33.

242. Сєвідова І.О. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства: колективна монографія. – К.: НЦЦ «ІАЕ», 2015. – 320 с.

243. Сєвідова І.О. Формування і тенденції розвитку гуртового ринку овочевої продукції. *Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсоощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва і розвитку сільських територій: Матеріали міжнародного науково-практичного форуму – 18-22 вересня 2013 р. – Львів, 2013. – С. 304-307*

244. Сєвідова І.О. Формування і тенденції розвитку гуртового ринку овочевої продукції. *Теоретичні основи і практичні аспекти використання ресурсоощадних технологій для підвищення ефективності агропромислового виробництва і розвитку сільських територій : матеріали Міжнар. наук.-практ. форуму (м. Львів, 18-22 вересня 2013 р.).* 2013. С. 304-307.

245. Сєвідова І.О. Функціонування аграрних підприємств України в структурі оптового продовольчого ринку. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки».* – 2015. – № 3. – С. 284-291

246. Сєвідова І.О. Экономический потенциал развития промышленного овощеводства в аграрных предприятиях. Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – №13 – С. 71-74

247. Сєвідова І.О., Waldemar Izdebski, Jacek Skudlarski Современное состояние и тенденции развития оптового рынка сельскохозяйственной продукции. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів [«Науково-методологічні основи підвищення економічної ефективності, інноваційного розвитку та менеджменту аграрного виробництва»] ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 24-25 квітня 2013 р. – Х., 2013.

248. Сєвідова І.О., Лещенко Л.О. Перспективы инноваций биометода защиты овощных культур. Инновационные технологии и технические средства для АПК: материалы междунар. науч.-практ. конф. молодых ученых и специалистов. – Ч. I. / Коллектив авторов. – Воронеж: ФГБОУ ВПО ВГАУ, 2014. – С. 190-197.

249. Сєвідова І.О., Лещенко Л.О. Стан, проблеми та перспективи розвитку овочівництва в Україні. Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – №12 – С. 28-33

250. Сєвідова І.О., Лещенко Л.О. Перспективы инноваций биометода защиты овощных культур. *Инновационные технологии и технические средства для АПК : материалы Междунар. науч.-практ. конф. молодых ученых и специалистов. (м. Воронеж, 27-28 березня 2014 р.).* 2014. С. 190-197.

251. Сєвідова І.О., Плигун С.В. Ефективний розвиток агропродовольчої сфери: методологічний аспект. *Наукові здобутки на шляху до вдосконалення результативності політики економічного зростання : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 12-13 січня 2018 р.).* 2018. С. 73-76.

252. Сєвідова І.О., Сєвідов В.П. Інновації в тепличному овочівництві в аспекті формування еколого-економічного потенціалу підприємства. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій : матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. форуму, присвяченого пам'яті*

інженера Ярослава Зайшлого (м. Львів, 20-22 вересня 2017 р.). 2017. С. 135-138.

253. Сєвідова І.О., Сєвідов В.П. Інновації в тепличному овочівництві в аспекті формування еколого-економічного потенціалу підприємства. Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: Матеріали XVIII міжнародного науково-практичного форуму, присвяченого пам'яті інженера Ярослава Зайшлого – 20-22 вересня 2017 р. – Львів: Ліга-Прес, 2017. – С. 135-138

254. Сєвідова І.О. Економічне обґрунтування становлення тепличного овочівництва регіону. Матер. підсумк. наук. конф. проф.-викл. складу, аспір. і здобув. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 22-25 січня 2013 р. – Х., 2013.

255. Сидоренко В.В. Государственное регулирование экономики / В.В. Сидоренко, П.В. Михайлушкин // – Краснодар: КГАУ, 2011. – С. 42–49.

256. Сіденко В.Р. Україна в процесах міжнародної інтеграції / В.Р. Сіденко. – Х.: Форт, 2003. – 280 с.

257. Сіменко І.В. Еволюція системного підходу як методологічна основа дослідження систем управління / І.В. Сіменко // Інтелект. Особистість. Цивілізація. — 2008. — №6. — С. 378-386.

258. Синько В.И. Конкуренция и конкурентоспособность: основные понятия. Стандарты и качество. 2000. № 4. С. 54-59.

259. Синько В.И. Конкурентная среда, необходимая для производства конкурентоспособной продукции . Стандарты и качество. 2001. № 6. С. 38-42

260. Скітер І.С. Побудова аналізу складних економічних систем структурного типу на основі системного підходу / І.С. Скітер, А.Г. Гребінник // Чернігівський науковий часопис. – Серія 1. – Економіка та управління. – 2011. № 1. – С. 1320

261. Скупський Р.М. Актуальні аспекти формування та функціонування овочевого ринку / Р.М. Скупський // Продовольчі ресурси: зб. наук. праць. Серія: Економічні науки. / НААН; Ін-т. прод. ресурсів НААН. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2014. – №3. – С.62–71.

262. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. / А. Смит. – М.: ЭКСМО, 2007. – 245 с.
263. Смірнова К.В. Економічний цикл та його сутність / К.В. Смірнова, Н.І. Богдан // Економіка.2016. №2. С.199203
264. Стиглиц Дж. Ю. Экономика государственного сектора / Дж. Ю. Стиглиц; пер. с англ. – М. : Издво МГУ,; ИНФРА–М, 1997. – 720 с.
265. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж. Стігліц; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2003. – 252 с.
266. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж. Стігліц; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2003. – 252 с.
267. Стоянець Н.В. Розроблення концептуальної моделі вдосконалення прогнозування соціально-економічного розвитку регіону / Н.В. Стоянець // Глобальні та національні проблеми економіки . – 2016. – № 9. – С. 193196.
268. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. За ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. 182 с.
269. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://minagro.gov.ua/node/7644>.
270. Стукач Т.М. Аграрний протекціонізм і вільна торгівля при вступі до СОТ / Т.М. Стукач // Економіка АПК. – 2013. – С.146149
271. Сучасна українська енциклопедія. Т. 5 – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2004 – 416 с.
272. Томілін О.О. Характеристика сучасного стану міжгалузевих відносин в агропромисловому комплексі / О.О. Томілін // Економіка пром–сті. — 2012. — № 3–4. — С. 148–157.
273. Туган–Барановский М.И. Социальные основы кооперации / М.И. Туган–Барановский. – М.: Экономика, 1989. – 496 с.
274. Туган–Барановський М. І. Основи політичної економії. Автор пер. і вступ. статті С. М. Злупко. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 628 с.

275. Тулуш Л. Державна підтримка цього року майже вся пройде мимо дрібних сільгоспвиробників . Пропозиція. 2017. URL: <http://propozitsiya.com/ua/derzhavnapidtrymkacogorokumayzhevsvyaproydemymo dribnyhsilgospvvyrobnykiv>

276. Тулуш Л.Д. Стимулювання розвитку сільського господарства за рахунок спеціального режиму справляння ПДВ / Л.Д. Тулуш // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 1. – С. 155–168

277. Уемов А.И. Системный подход и общая теория систем / А.И. Уемов. М., «Мысль», 1978. 272 с.

278. Українська радянська енциклопедія: [в 17ти т.]. Гол. ред. М. П. Бажан; редкол.: І. К. Білодід [та ін.]. 1ше вид. Т. 5 : Є — Італіки. К., 1961. С. 472473

279. Ульянченко О.В. Особливості функціонування аграрних підприємств в умовах глобалізації / О.В. Ульянченко // Агросвіт. – 2015. – № 8. – С. 7–11.

280. Ульянченко Ю.О. Державне регулювання стандартизації та сертифікації продукції аграрного сектора економіки України [Електронний ресурс] / Ю.О. Ульянченко. – URL:<http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-2/doc/3/01.pdf>.

281. Фасхиев Х.А. Как измерить конкурентоспособность предприятия? / Х.А. Фасхиев, Е.В. Попова // Маркетинг в России и за рубежом. – 2003. – № 4. С. 53–68.

282. Федоров В.Н. Социально-экономический потенциал инфраструктуры: содержание, оценка и анализ развития/ В.Н. Федоров. – Ульяновск: УлГПУ., 2000. – 195с.

283. Федорчук Н. Формування та функціонування ринку овочів: теоретичні аспекти / Н. Федорчук // Збірник наукових праць ПДАТУ. Кам'янець–Подільський, 2012. – Вип. 20. – С. 274–279.

284. Федотов Е.Г. Развитие организационно–правовых форм интеграции в АПК государств–участников СНГ (на примере России, Беларуси, Казахстана и Украины) : дис. ... канд. экон. наук. –М.: 2006. – 147 с.

285. Федько В.П. Инфраструктура товарного рынка / В.П. Федько, Н.Г. Федько. – Ростов–на–Дону: Феникс, 2000. – 512 с.

286. Философский словарь / [под. ред. И.Т. Фролова]. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с

287. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. Пер. с англ. с 2го изд. – М.: Дело, 2006. – 864 с.

288. Форрестер Д. Мировая динамика: Пер. с англ. М: ООО «Издательство АСТ; СПб.: Terra Fantastica, 2003. 379 с.

289. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства: колективна монографія / Ю.О. Лупенко, М.І. Пугачов, Б.В. Духницький та ін.; за ред. Ю.О.Лупенка, М.І. Пугачова. – К.: НЦЦ «ІАЕ», 2015. – 320 с.

290. Формування гуртових (оптових) ринків в контексті створення інфраструктури аграрного ринку України / П.М. Музика, Р.С. Федішин, С.І. Баран [та ін.] // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2011. – № 2. – С. 171–179.

291. Фрайчук О. М. Передумови інтеграції АПК України у світове господарство // Економіка АПК. – 2005. №12 – С. 5863.

292. Фридман М. Капитализм и свобода / М. Фридман. – М. : Новое издательство, 2006. – 240 с.

293. Фридмен М. Основы монетаризма / М. Фридмен и др. Под науч. ред. Д.А. Козлова М.: ТЕИС. 2002. 175 с.

294. Хафизов Д.Ф. Совершенствование подходов к формированию многоукладной экономики в аграрной сфере // Экономика сельского хозяйства и перерабатывающей промышленности.– 2005. № 9. – С.48–49.

295. Хижа Н. М. Регуляторна цінова політика держави у роздрібній торгівлі. : дис. канд. ек. наук : 08.00.03 / Хижа Наталія Мирославівна – Львів, 2015. – 237 с.
296. Центр азійської регіональної інтеграції [Офіційний вебсайт]. 2002. URL:<http://aric.adb.org>
297. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435IV . Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.
298. Ціхановська В. Фінансові аспекти державного регулювання аграрного виробництва в країнах світу. Інноваційна економіка. 2012. № 6. С. 58–61.
299. Чабан В.Г. Методологічні аспекти системного дослідження наукових проблем / В.Г. Чабан // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць : спец. вип. Аграрна економічна освіта в розбудові конкурентоспроможного сільського господарства України. – К. : КНЕУ, 2009. – С. 593-597.
300. Чаянов А.В. Оптимальные размеры сельскохозяйственных предприятий / А. В. Чаянов. – 3-е изд. – М.: Новая деревня, 1928. – 128 с.
301. Чаянов А.В. Основные идеи и формы организации сельскохозяйственной кооперации / А.В. Чаянов. – М.: Наука, 1991. – 456с.
302. Чентуков І.Ю. Розвиток інтеграційних процесів в умовах глобальної регіоналізації: дисс... канд.екон.наук: 08.00.02 / І.Ю. Чентуков. – Маріуполь 2017. – 184 с.
303. Чернецький І.. Завдання овочівництва України та шляхи їх вирішення / В.М. Чернецький, Л.І. Чередниченко. // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – 2012. – № 36. – С. 155–162.
304. Черняков Б.А. Роль и место крупнейших сельскохозяйственных предприятий в аграрном секторе США / Б.А. Черняков // Экономика с.-х. и перераб. предприятий. – 2001. – №5. – С. 9–12.

305. Чухно А.А. Сучасні економічні теорії/ А.А. Чухно, П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. – К.: Знання, 2007. – 878 с.
306. Шарапов О.Д. Економічна кібернетика: навч. посіб. / Шарапов О.Д., Дербенцев В.Д., Семьонов Д.Є. К.: КНЕУ, 2008. – 231 с.
307. Шаститко А.Е. Новая институциональная экономическая теория / А.Е. Шаститко. — 3е изд., перераб. и доп. — М.: Экономический факультет. МГУ, ТЕИС, 2002. — 591 с.
308. Шепіцен А.О. Методика комплексної оцінки конкурентного середовища на ринках аграрної продукції. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. 2003. № 14. С. 135-137.
309. Шкварчук Л.О. Ціноутворення: [підручник] / Л.О. Шкварчук. – К. : Кондор. – 2006. – 460 с.
310. Шквиря Н.О. Особливості ціноутворення на ринку овочевої продукції / Н.О. Шквиря // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2014. № 1. С. 272-275.
311. Шмулевич В.Л. Интеграция как глобальная тенденция современности. М.: «Граница», 2000. – 255 с.
312. Шпикуляк О.Г. Засади формування інституційної безпеки аграрних підприємств в умовах трансформацій / О.Г. Шпикуляк, О.О. Прутська, О.М. Супрун // Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics», №4. 2017. С.130-142.
313. Шпикуляк О.Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 396 с.
314. Шпикуляк О., Воскобійник Ю. Ціновий моніторинг у регулюванні аграрного ринку. Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. 2009. Вип. 6(1). С. 354-363
315. Шпичак О.М. Економічні механізми державного регулювання ринків овочевої продукції та її проблеми. Економіка АПК. 2011. №2. С. 150–155.

316. Шталь Т.В., Савицька Н.Л., Доброскок Ю. Б. Управління процесами взаємодії підприємств у каналах збуту в умовах глобалізації : монографія. Х. : Видавництво «Лідер», 2015. 201 с.

317. Шубавська О.В. Інтеграційні перспективи України: переваги та ризики для аграрного сектора. *Економіка України*. – 2014. – 1 (626). – С. 63-72.

318. Шумпетер И. Теория экономического развития / пер. с нем. М. : Прогресс, 1982. 455 с.

319. Экономическая теория / под ред. Лобачевой Е.Н. 3е изд., перераб. и доп. М.: 2012. 516 с.

320. Экономический словарь агропромышленного комплекса / А.В. Крисальний, А.А. Сторожук; Укр. НИИ экономики и орг. сел. хозва. — Киев: Урожай, 1986. — 334 с.

321. Энгельгард В. А. Интегратализм – путь от простого к сложному в познании явлений жизни / В. А. Энгельгард // Вопросы философии. – 1970. – № II. –С. 103–115.

322. Эпштейн Д. Потери, приобретения и перспективы крупных сельскохозяйственных предприятий // АПК: экономика, управление. 2002. №7. С. 47-53.

323. Эшби У. Конструкция мозга. М.: Мир, 1962. 214 с.

324. Юрчишин В.В. Деякі проблеми і узагальнення сучасної аграрної політики / В.В. Юрчишин // Економіка АПК. – 2007. – № 4. – С.3–12.

325. Янковий О.Г. Моделювання та прогнозування життєвого циклу товару на основі Сподібних кривих / О.Г. Янковий, О.Л. Гура // МАРКЕТИНГ І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ. 2017. №1 (1). С.6382

326. Янушевич І.А. Системний підхід і можливості його застосування в аналізі проблем людини та її культури / І.А. Янушевич // Інтелект. Особистість. Цивілізація. — 2009. — №7. — С. 104110.

327. Янушкевич Д. В. Формирование регионального рынка овощной продукции: дис. канд. эк. наук : 08.00.05 / Янушкевич Дмитрий Владиславович – Москва, 2000. – 167 с.
328. Яценко Б. П. Опыт использования рыночных отношений в Японии / Б. П. Яценко. – К. : УкрИНТЭИ, 1992. – 36 с.
329. Яцкевич І. В. Оцінювання ефекту синергії альянсу. Актуальні Проблеми Економіки. 2014. № 2. С. 33-38/
330. Ackoff R. L., and F. E. Emery. 1972. On purposeful systems. Chicago: Aldine-Atherton.
331. Andrews A.P. (2015). Exports, imports, and economic growth in Liberia: evidence from causality and cointegration analysis. *Journal of Management Policy and Practice*, 16(3): 95–109.
332. Arnold J.E.M., Dewees P.A., eds. Farms, trees and farmers: responses to agricultural intensification. London, Earthscan Publications. 1997.
333. Atieno N. Regional Economic Communities in Africa. A Progress Overview / N. Atieno. – Nairobi: Study Commissioned by GTZ, 2009. – 39 p.
334. Awokuse T.O. (2007). Causality between exports, imports, and economic Growth: Evidence from transition economies. *Economics Letters*, 94: 389–395.
335. Balassa B. Intra-Industry Trade in Manufactures among the Integration of Developing Countries in the World Economy // *International Economic Integration* / Ed. By m. n. Jovanovic. London : Routledge, 1998. – vol. 3. – P. 172–195.
336. Balassa B. *The Theory of Economic Integration*. London: George Allen & Unwin, 1961. p. 134
337. Bernard, A.B., Jensen, J.B. (2004). Why Some Firms Export. *Review of Economics and Statistics*, 86(2): 561–569.
338. Bertalanffy L. *General Systems Theory: Foundations, Development, Applications*. New York: G. Braziller inc. 1969. P. 285

339. Bertil O. *Interregional and International Trade*/ O. Bertil . Cambridge: Harvard University Press, 1933
340. Brown G.W. “Iterative solutions of games by fictitious play,” in *Activity Analysis of Production and Allocation*, T. C. Koopmans, Ed. New York: Wiley, 1951, pp. 374–376.
341. Chandler Alfred D. *Strategy and Structure: Chapters in the History of the American Industrial Enterprise* / Alfred D.Chandler. – 2003. Beard Books. – 463 p.
342. Cournot A. *Recherches sur les Principes Mathématiques de la Théorie des Richesses*. Paris, France: Hachette, 1838
343. Dopfer, Kurt , Foster, John , & Potts, Jason D. (2004) *Micro-meso-macro*. *Journal of Evolutionary Economics*, 14(3), pp. 263-279
344. Erhard L. *Wohlstand für Alle* / L. Erhard. – 8 Auflage. – Düsseldorf, 1964. 50 p.
345. Erhard L. *Zehn Jahre DMark* / L. Erhard // *Bulletin des Presse und Informationsamtes der Bundesregierung*. – Juni 1958. – Nr. 108. – 120 p.
346. European Commission [Офіційний вебсайт]. URL:<http://ec.europa.eu> (дата звернення: 16.04.2017).
347. European Investment Bank [Офіційний вебсайт]. URL:<http://www.eib.org> (дата звернення: 10.11.2017).
348. Featherstone Mike and Scott Lash. 1995. *Globalization, Modernity and the Spatialization of Social Theory: An Introduction*. In *Global Modernities*, edited by Mike Featherstone, Scott Lash, and Roland Robertson, 1–24
349. Ferster, E., Renz, B. (1983). *Metody korreliatsionnoho y rehrissionnoho analyza: rukovodstvo dlia ekonomystov*. Translated by Ivanova, V. M. Moscow: Finansy i statystyka, p. 304.
350. Fisher, Roger, 1922-2012. (1991). *Getting to yes : negotiating agreement without giving in*. Boston :Houghton Mifflin, p. 200
351. Fosu A. (1990). *Exports and Economic Growth: The African Case*. *World Development*, 18: 31–35.

352. Friedman M. *Free to Choose* / M. Friedman. – L. : Seeker & Warburg, 1980. – 292 p.
353. Gehrels F. *Customs Union from A Single–Country viewpoint* / F. Gehrels // *The Review of Economic Studies*. – 1957. – № 24(1). – P.61–64
354. Grossman, G., Helpman, E. (1991), *Innovation and Growth in the Global Economy* . Cambridge, MA: MIT Press.
355. H. W. Kuhn, *Extensive Games*, Proc. Nat. Acad. Sci. U. S. A., 36 (1950) 570-576.
356. H.K. Khalil, *Nonlinear Systems*, 3rd ed. Upper Saddle River, NJ:Prentice Hall, 2002.
357. Hayek F. von. *The Road to Serfdom* / F. von. Hayek. – L. : Routledge & Kegan Paul, 1944. – 275 p.
358. Hecksher E. *The Effects of Foreign Trade on the Distribution of Income*/ E. Hecksher // *Ekonomisk Tidskrift*.1919. Vol 21. P.497512
359. Hirst P. *Globalization in Question: The International Economy and the Possibilities of Governance* / P. Hirst, G. Thompson. 3rd ed. – Cambridge, United Kingdom: Polity Press, 2009. – 240 c.
360. Hussain M.A., Saaed A.A. (2014). *Relationship between Exports, imports, and economic growth in Saudi Arabia: 1990–2011. Evidence from cointegration and Granger causality analysis*. *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences*, 5(3): 364–370.
361. Husserl E. *Ideen zu einer reinen Phanomenologie und phanomenologischen Philosophie. Erstes Buch : Husserliana. Bd. 3* / Hrsg. von W. Biemel. Hague, 1950.
362. J. F. Nash, Jr., *Equilibrium Points in N-Person Games*, Proc. Nat. Acad. Sci. U. S. A. 36 (1950) 48-49.
363. J. F. Nash, L. S. Shapley, *A Simple Three-Person Poker Game*, *Annals of Mathematics Study No. 24*, Princeton University Press, 1950.
364. John Nash, *Two Person Cooperative Games*, to appear in *Econometrica*.

365. Krugman, P. (1979). A Model of Innovation, Technology Transfer, and the World Distribution of Income. *Journal of Political Economy*, 87(2): 253–266.

366. Latouche S. *The Westernization of the World. The Significance, Scope and Limits of the Drive towards Global Uniformity.* Cambridge, Polity Press. 1996. 140 p.

367. Luenberger D.G. “Complete stability of noncooperative games,” *J. Optim. Theory Appl.*, vol. 25, no. 4, pp. 485–505, 1978.

368. M. Krstic, I. Kanellakopoulos, and P. Kokotovic, *Nonlinear and Adaptive Control Design.* New York: Wiley-Interscience, 1995.

369. Mark Blaug. *Great Economists Before Keynes: An Introduction to the Lives & Works of One Hundred Great Economists of the Past Hardcover / M. Blaug* — UK Brookfield, Vermont, US: Edward Elgar Pub, — 1997. — 286 p.

370. McCain A. Roger. *A framework for cognitive economics.* Greenwood Publishing Group, 1992. 317 p.

371. Meade J. *The Theory of Customs Unions.:* Amsterdam North Holland, 1955.

372. Minot N. *Contract Farming in Developing Countries: Patterns, Impact, and Policy Implications. Case Studies in Food Policy for Developing Countries .* ed. by P. PinstmpAndersen, F. Cheng. Ithaca : NY Cornell Univ. Press, 2009. Vol. 2. Pp. 3750.

373. Müller–Armack A. *Soziale Marktwirtschaft / A. Muller–Armack.* – Stuttgart: Deutsche Verlag–Anstah, 1956. – 213 p.

374. Müller–Armack A. *Wirtschaftsordnung und Wirtschaftspolitik.* – Freiburg, 1966. – 243 p.

375. N. Nisan, T. Roughgarden, E. Tardos, and V. V. Vazirani, *Algorithmic Game Theory.* Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2007.

376. NAFTA Secretariat [Офіційний вебсайт]. URL:<http://www.naftasecalena.org> (дата звернення: 10.11.2017).

377. OECD (2017), Gross domestic product (GDP) (indicator). doi: 10.1787/dc2f7aecen (Accessed on 02 Juny 2017)

378. OECD Economic, Environmental and Social Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.oecd.org/document/0,3746,en_2649_201185_46462759_1_1_1_1,00.html.

379. Ohmae K. The End of the NationState: the Rise of Regional Economies / Kenichi Ohmae. New York: Simon and Schuster Inc., 1995. 214 p.

380. Pearlman J. Participation by private counsel in World Trade Organization dispute settlement proceedings / Jessica Pearlman // Law and Policy in International Business. – 1999. – Vol. 30 (2). – P. 399–415.

381. Perez C. Structural Change and the Assimilation of New Technologies in the Economic and Social Systems / C. Perez // Futures, Vol. 15, Issue 5, 1983, P.357375

382. Pokorny B., Hoch L., Maturana J. Smallholder forest plantations in the tropics: local people between outgrower schemes and reforestation programmes. International Congress on Cultivated Forests. *Planted forests and sustainable development, with a Scientific Forum on Ecosystem Goods and Services from Planted Forests*. Bilbao, Spain. 2007.

383. Ramos, F.F.R. (2001). Exports, Imports and Economic Growth in Portugal: Evidence from Causality and Cointegration Analysis. *Economic Modelling*, 18: 613–623.

384. Regional Integration Knowledge System [Офіційний вебсайт]. URL:<http://www.cris.unu.edu/riks/web> (дата звернення: 12.03.2017).

385. Roberts F. Graph Theory and its Applications to Problems of Society, Society for Industrial and Applied Mathematics. Philadelphia, 1978.

386. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture. London : Sage Publications Ltd., 1992. – 188 p.

387. Rosen J.B. “Existence and uniqueness of equilibrium points for concave N-person games,” *Econometrica*, vol. 33, no. 3, pp. 520–534, 1965.

388. Roy E.P. Contract farming and economic integration. Danville, IL: Interstate Press. 1972
389. Samuelson P. Foundations of Economic Analysis/ P. Samuelson. Cambridge: Harvard University Press. 1983. 423 p.
390. Samuelson P. International Trade and Equalization of Factor Prices / P. Samuelson // Economic Journal. 1948.No.58(230). P.16-31
391. Shamma J. S. and Arslan G. “Dynamic fictitious play, dynamic gradient play, and distributed convergence to Nash equilibria,” IEEE Trans. Autom. Control, vol. 53, no. 3, pp. 312–327, 2005.
392. Shirazi, N. and T. Manaf (2004) Export-led Growth Hypothesis: Further Econometric Evidence from Pakistan. The Pakistan Development Review 43:4, 563–581.
393. Sievidova I., Leshenko L. Basic directions of profitable production vegetables. Modern problems of regional development. – Plovdiv, Bulgaria: Agricultural University - Plovdiv, 2014. – C. 299-302
394. Sievidova I.A. Organizational–economic bases of activity of agricultural enterprises in a globalized economy / I.A. Sievidova // Scientific journal «ECONOMICS AND FINANCE». Series «Socio–Economic Aspects of Economics and Management». – 2015. – №1. – C. 204–243
395. Silva C.A., Rankin M., eds. Contract farming for inclusive market access. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013, 217 p.
396. Stolper W. Protection and Real Wages / Stolper W., Samuelson P.// Review of Economic Studies. 1941.No. 9(1). P.5873
397. Sievidova I.O. Prospects for using renewable energy sources for development thermal power complex. *Safety Health and Welfare in Agriculture and in Agro-food Systems : materials of International Conference RAGUSA SHWA 2012 (Ragusa – Italy, September 3-6, 2012)*, 2012. Dil.10. P. 574.

398. T. Basar and G. J. Olsder, *Dynamic Noncooperative Game Theory*. Philadelphia, PA, USA: SIAM Series in Classics in Applied Mathematics, Jan. 1999.

399. The Doing Business project of the World Bank
URL:<http://www.doingbusiness.org> (дата звернення: 10.11.2017).

400. The Eurasian Development Bank [офіційний вебсайт].
URL:<https://eabr.org/en> (дата звернення: 19.11.2017).

401. The Millennium Development Goals [Офіційний вебсайт].
URL:<http://www.mdgtrade.org> (дата звернення: 01.12.2017).

402. The World Economic Forum [Офіційний вебсайт].
URL:<http://www.weforum.org> (дата звернення: 01.12.2017).

403. Ullah S.B., Asif J. (2009). Cointegration and Causality between Exports and Economic Growth in Pakistan. *European Journal of Social Sciences*, 10(2): 264–272.

404. Viner J. *The Customs Union Issue*. New York: Stevens and Sons: London, 1950.

405. Vinokurov, Evgeny, *System of Indicators Of Eurasian Integration II* [Електронний ресурс] (April 1, 2014). Report 22. Saint Petersburg: EDB Centre for Integration Studies, 2014. p.19. Режим доступу до ресурсу: <https://ssrn.com/abstract=2740410>

406. Vlaams infocentrum land– en tuinbouw. Belgische Auktionen steigern Einnahmen [Електронний ресурс] / Vlaams infocentrum land– en tuinbouw // Online Fachzeitschrift für den internationalen Handel mit frischem Obst und Gemüse. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.fruchtportal.de/artikel/belgische–auktionen–steigern–einnahmen–belorta–hatte–grossten–umsatz/021724>.

407. von Neumann, Morgenstern, *Theory of Games and Economic Behavior*, Princeton University Press, 1944.

408. Wallerstein I. *Globalization or the Age of Transition* / I. Wallerstein // *International Sociology*. – 2000. – V. 15 (2). – № 6. – P. 249–265.

409. World Development Indicators [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://data.worldbank.org/indicator/all>

410. WTO International Trade Statistics [Офіційний вебсайт]. URL:<http://www.wto.org> (дата звернення: 10.11.2017).

411. Y. Tan, D. Netic, and I. Mareels, “On non-local stability properties of extremum seeking control,” *Automatica*, vol. 42, no. 6, pp. 889–903, 2006.

412. Yin J. Explosion of Trade Disputes? [Електронний ресурс] / Jason Yin, Lee Doow. – Режим доступу до ресурсу: www.wto.org/wto/dispute/dsu.htm.

413. Zhu M. and Martínez S. “Distributed coverage games formobile visual sensor networks,” *SIAM J. Control Optim.*, Jan. 2010 [Online]. Available: <http://arxiv.org/abs/1002.0367>